

Rapport 2007:28 R

Utvärdering av grund- och
forskarutbildning inom
musikerutbildningarna vid
svenska universitet och
högskolor

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom musikerutbildningarna vid svenska universitet och högskolor

Utgiven av Högskoleverket 2007

Högskoleverkets rapportserie 2007:28 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Tommy Dahlén**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets kontorservice, Stockholm, maj 2007

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Höskoleverkets beslut	7
Utgångspunkter och tillvägagångssätt	9
Höskoleverkets reflektioner	11
BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT	17
Missiv	19
Sammanfattningar, generella slutsatser och rekommendationer	21
Göteborgs universitet: Högskolan för scen och musik	33
Kungl. Musikhögskolan	41
Luleå tekniska universitet: institutionen för musik och medier	49
Lunds universitet: musikhögskolan i Malmö	55
Mälardalens högskola: avdelningen för kammarmusik	63
Bilaga 1: Kvalitetsaspekter	67
Bilaga 2: Tabeller	73

Sammanfattning

Denna rapport redovisar resultaten av den kvalitetsgranskning av grund- och forskarutbildning inom musikerutbildningarna vid universitet och högskolor som Höskoleverket genomfört under 2006.

För uppdraget har Höskoleverket anlitat sex externa sakkunniga från Sverige, Danmark, Finland och Norge, varav en är forskarstuderande och en är studerande. Denna bedömargrupp har gjort platsbesök vid fem lärosäten mellan maj och oktober 2006. Vid platsbesöken har Tommy Dahlén från Höskoleverket varit gruppens sekreterare.

Rapporten består av två delar. Den första delen består av Höskoleverkets beslut och reflektioner som baserar sig på bedömargruppens utlåtande. Den andra delen, bedömargruppens rapport, består av generella intryck och rekommendationer samt lärosätesspecifika beskrivningar, intryck och rekommendationer. Bedömargruppen svarar själv för innehållet i sin del.

Bedömargruppen konstaterar att utbildningarna uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning både när det gäller grund- och forskarutbildningens innehåll och den undervisning som ges. Ämnenas huvudgrenar är i allmänhet väl representerade i kursuppläggingarna. Lärarna bedriver undervisningen med stort engagemang samtidigt som de följer utvecklingen i sina ämnen, och i varierande utsträckning bedriver egen konstnärlig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete.

Bedömargruppen konstaterar dock att det finns problem, varav en del är tillräckligt allvarliga för att på sikt hota uppfyllandet av kravet på högre utbildning. De mest påfallande svagheter i utbildningen som helhet gäller undervisningens omfattning och lärarnas ofta pressade arbetssituation. Iögonfallande är också den skeva könsfördelningen bland lärarna. Dessutom är många av utbildningsmiljöerna små, både för grund- och forskarutbildningen. Denna småskalighet kan medföra att kvaliteten i utbildningarna riskerar att urholkas.

Högskoleverkets beslut

Rektorer vid berörda lärosäten

Utvärderingsavdelningen
Tommy Dahlén
BESLUT

2007-05-09
Reg.nr 643-299-06

Utvärdering av grund- och forskarutbildningarna inom musikerutbildningarna

Grundutbildningarna inom musikerutbildningarna uppfyller kraven för högre utbildning och Högskoleverket ser ingen anledning att ifrågasätta examensrätterna för kandidat- och magisterexamen vid Göteborgs universitet, Kungl. Musikhögskolan, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet och Mälardalens högskola.

Likaså uppfyller forskarutbildningarna inom musikerutbildningarna kraven på högre utbildning vid Göteborgs universitet och Lunds universitet.

Rapporten kommer att utgöra underlag för prövning av de nya konstnärliga examensrätterna som konstnärlig högskoleexamen, konstnärlig kandidatexamen, konstnärlig magisterexamen och konstnärlig masterexamen vid ovanstående lärosäten.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av projektansvarig Tommy Dahlén, i närvaro av utvärderingsexperten Ragnhild Nitzler och avdelningschef Clas-Uno Frykholm.

Sigbrit Franke

Tommy Dahlén

Kopia:
Utbildningsdepartementet
Bedömagruppen

Utgångspunkter och tillvägagångssätt

Sedan januari 2001 arbetar Höskoleverket med det regeringsuppdrag som innebär att samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina ska utvärderas inom en sexårsperiod, och omfatta såväl grund- som forskarutbildning. När det gäller generella examina utvärderas huvudämnet, dvs. utbildningar som ges t.o.m. C- och D-nivå.

Utbildningarnas kvalitet står i fokus i utvärderingarna och syftet är huvudsakligen

- att främja kvaliteten och kvalitetsutvecklingen vid institutionerna
- att granska om utbildningen svarar mot mål och bestämmelser i högskolelag och högskoleförordning
- att ge information till både studerande och potentiella studerande samt till allmänheten.

Syftet är också att ge information till regeringen som underlag för olika beslut.

Utvärderingsmodellen består av tre delar: en självvärdering som institutionerna eller motsvarande genomför, extern bedömning inklusive platsbesök av en bedömargrupp samt uppföljning.

Höskoleverket granskar utbildningarnas kvalitet i ett helhetsperspektiv när det gäller förutsättningar, process och resultat. Högskolelagen och högskoleförordningen samt högskolornas egna mål med utbildningen är utgångspunkter för utvärderingarna. De kvalitetsaspekter som ingår i Höskoleverkets utvärderingar är framtagna i samarbete med lärosätena utifrån en tolkning av högskolelagen och högskoleförordningen. Kvalitetsaspekterna är: student- och doktorandgruppernas rekrytering och sammansättning, lärarkompetens och möjligheter till kompetensutveckling, jämställdhet, studentinflytande, internationellt perspektiv, utbildningens mål, innehåll och organisation, bibliotek och övrig informationsförsörjning, lokaler och utrustning, kritisk och kreativ miljö för utbildningen, undervisningsmetoder, lärarnas arbetssituation, utbildningens uppläggning, samverkan och internationalisering, examinationsformer, examensarbeten och uppsatser, övergångsmöjligheter till forskarutbildningen, utvärdering och kvalitetsarbete, genomströmning samt uppföljning. Kvalitetsaspekterna presenteras närmare i bilaga 1. Den externa bedömargruppen är ämnesexperter, vilket innebär att deras referensram och värdegrund också utgör en viktig utgångspunkt i bedömningen.

Utvärderingens underlag utgörs av den information som lärosätena presenterat i sina självvärderingsrapporter inklusive kursplaner och litteraturlistor samt från samtalen under platsbesöken. Antalet personer, och urvalet av personer, som bedömargruppen träffar under platsbesöken är dock med nödvändighet begränsat. De kvantitativa data som redovisats i självvärderingar har

beräknats och sammanställts. De presenteras på olika sätt i rapporten, dels i samband med redovisningen av respektive lärosäte, dels i jämförande tabeller (bilaga 2).

Bedömagruppen består av sex sakkunniga varav en är forskarstuderande och en studerande. Bedömare har varit dekan Håkon Stødle, Musikkonservatoriet, Høgskolen i Tromsø, lektor Jari Perkiömäki, Sibelius-Akademien, Sven-Ingvart Mikkelsen, slottsorganist vid Frederiksborg Slotskirke i Hillerød, Marie Samuelsson, kompositör och tonsättare, Stockholm, forskarstuderande Ylva Hofvander Trulsson, Lunds universitet (bedömagruppens ordförande) samt studerande Malin Trast, Mälardalens högskola. Den medlem i bedömagruppen som är knuten till en musikerutbildning vid aktuellt lärosäte har inte deltagit i platsbesöket eller vid bedömningen av just den utbildningen. Sekretariatet utgörs av projektansvarige Tommy Dahlén.

Högskoleverkets reflektioner

Högskoleverket tackar bedömargruppen för ett väl genomfört arbete. Bedömargruppens rapport utgör en god analys av grund- och forskarutbildning inom musikerutbildningarna i Sverige. Det är verkets förhoppning att denna analys kommer att vara till nytta för de berörda institutionernas fortsatta kvalitetsutveckling.

Bedömargruppen har funnit att samtliga musikerutbildningar uppfyller kraven på högre utbildning. I de följande reflektionerna vill Högskoleverket fästa särskild uppmärksamhet vid några av bedömargruppens iakttagelser, men först en inledande kommentar.

År 1970 beslutade riksdagen att utbildningen av musiker skulle fördelas på tre orter och musikhögskolor: Stockholm, Göteborg och Malmö. Här skulle det sinsemellan ges likvärdiga musikerutbildningar. I och med högskolereformen 1977 kom dessa utbildningar, tillsammans med övriga konstnärliga utbildningar, att tillhöra den högre utbildningen. Sedan dess har inom musikområdet två orter tillkommit: Musikhögskolan i Piteå (tillhör Luleå tekniska universitet) och avdelningen för kammarmusik vid Mälardalens högskola.

I sitt förslag till dimensionering och lokalisering av den högre musikutbildningen i Sverige kom organisationskommittén för högre musikutbildning (OMUS) 1977 att föreslå ett nytt studieorganisatoriskt system för utbildningen (Ds U 1977: 15). Förslaget innebar att musikerutbildningen skulle organiseras i tre allmänna utbildningslinjer: musikleärlinje, musikerlinje och kyrkomusikerlinje. Påbyggnadsutbildningar skulle också finnas inom systemet. Intressant att notera är att detta sätt att organisera musikerutbildningarna fortfarande är i bruk vid musikhögskolorna.

Denna rapport är en del av den utvärdering som Högskoleverket gjort under 2006–2007 av de konstnärliga utbildningarna vid universitet och högskolor i Sverige. Totalt sett omfattar utvärderingen fyra rapporter.

Högskoleverket har valt att granska det konstnärliga området sist inom den första sexårscykeln av de nationella utvärderingarna. Detta för att få tillräckligt med tid för att förbereda granskningarna. Som ett led i förberedelserna tillsattes 2005 en referensgrupp bestående av representanter från de olika konstnärliga utbildningsområdena. Gruppen kom att tillsammans arbeta fram referensramar för granskningarna.

Under 2006 kom uppgifter om att en ny examensordning var på väg att börja gälla från 2007. Som en följd av den nya examensordningen måste de konstnärliga utbildningarna ansöka om rätt att utfärda konstnärlig examen. Detta kom i sin tur att påverka Högskoleverkets granskningar av de konstnärliga utbildningarna. Verket har inte tidigare genomfört en nationell utvärdering då samtliga utbildningarnas rätt att utfärda examina prövas mot en ny examensordning. Högskoleverket beklagar de snäva tidsmarginalerna som

dessa utbildningar haft när det gäller att genomföra såväl ett krävande självvärderingsarbete som ett omfattande arbete med att anpassa utbildnings- och kursplanerna till den nya examensordningen.

Små studiemiljöer

Urvalet av studenter som antas till musikerutbildningarna sker med prov. Det finns få studieplatser, och det är många sökande som konkurrerar om platserna. Så gott som alla studenter som söker till utbildningarna har någon form av förstudier i musik bakom sig. Det kan vara musikgymnasium, musikstudier vid en folkhögskola eller privata lektioner. De har också viss erfarenhet från konsertverksamhet. De som antas har således redan en skolad bakgrund inom musik.

Inom vissa instrumentgrupper är det få sökande. Detta skapar små studiemiljöer, dels för dem som har sin undervisning i instrumentet, dels för undervisningen i ensemblespel där vissa instrument kan saknas i orkestern.

Alltför små ämnesmiljöer är i värsta fall ogynnsamma med många lärlösa kurser, bristfällig eller ingen grupp- eller ensembleundervisning samt brist på kritisk och kreativ miljö.

Sårbarheten i utbildningarna kan också ses utifrån antalet tillsvidareanställda lärare. Vissa utbildningar har få tillsvidareanställda lärare. Inom t.ex. jazzutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö så finns det bara en tillsvidareanställd lärare. Små utbildningsmiljöer kan medföra att kvaliteten i utbildningarna urholkas.

Samverkan och samarbete mellan ämnesmiljöerna både inom lärosätet såväl som mellan olika lärosäten är viktigt. Med hänsyn till de små miljöerna stödjer därför Högskoleverket bedömggruppens rekommendation att lärosätena utvecklar ett samarbete om gemensamma ramar och riktlinjer för forskarutbildningen. Samarbete i fråga om gemensamma forskarutbildningskurser, seminarier och forskarskolor kan ge värdefulla fördelar som större kritisk och kreativ miljö, men också ekonomiska fördelar. Högskoleverket förordar också detsamma för de högre nivåerna inom grundutbildningen.

Undervisningens omfattning

Undervisningen är en blandning av individuell undervisning, gruppundervisning och ensemblespel. Omfattningen av undervisningen per vecka varierar mellan lärosätena. I Göteborg är den individuella undervisningen på huvudinstrumentet den lägsta i landet, med tio timmar per termin. Ett utmärkande drag för musikerutbildningarna är att undervisningstätheten minskar ju högre upp i studierna studenterna kommer. Högskoleverket delar bedömggruppens rekommendation om att öka undervisningens omfattning på de högre nivåerna. Detta gäller även forskarutbildningen där också undervisningsutbudet är otillfredsställande.

Kursvärderingar och uppföljning

I 1 kap 14 § högskoleförordningen föreskrivs att det är lärosätens uppgift att sammanställa kursvärderingarna och informera om resultaten. Resultaten ska dessutom hållas tillgängliga för studenterna. Vid de flesta lärosätena som bedömargruppen besökte fungerade detta otillfredsställande. Högskoleverket instämmer med bedömargruppen att kursvärderingar ska tas på allvar så att de får den funktion de är ämnade att ha.

Lärosätens uppföljning av vad som händer med studenterna efter avslutad utbildning sker inte systematiskt, om den alls sker. Bedömargruppen menar att alumnverksamhet är en viktig del av kvalitetssäkringen av utbildningen då den bl.a. kan skapa nätverk för både studenter och lärare. Högskoleverket delar denna åsikt och menar att den är en viktig verksamhet då den kan skapa förutsättningar för framtida yrkesverksamhet.

Internationalisering

Ett viktigt inslag i musikerutbildningen är att skaffa sig ett nätverk, både nationellt och internationellt. Inom vissa musikerutbildningar förekommer detta sparsamt. Bedömargruppen pekar på betydelsen av internationella erfarenheter för den musikaliska utvecklingen och yrkesutövningen, både för studenter och för lärare. Högskoleverket vill därmed uppmana lärosätena att i större utsträckning uppmuntra studenter och lärare till internationella utbyten.

Lärarnas anställningsformer

Den vanligaste anställningsformen vid musikhögskolorna är tim- och korttidsanställning (< 1 år). Under år 2006 utgjorde dessa tillsammans 69 % av lärarkåren. Musikhögskolorna menar att utan dessa skulle deras verksamhet inte fungera. De tillför utbildningarna både specialkompetens och nätverk. Högskoleverket delar bedömargruppens rekommendation att timanställningar som övergår 20 % av motsvarande heltidsanställning ska omvandlas till förordnanden. Timanställning får avse högst 20 % av motsvarande heltidsanställning sett över ett helt år.

Konstnärlig forskning och utvecklingsarbete

Högskoleverket konstaterar att för de flesta tillsvidareanställda lärare finns det inget, eller mycket litet, utrymme för konstnärlig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete inom ramen för anställningen. Som bedömargruppen påpekar så vill många lärare inte ha heltidstjänstgöring. Lärarna vill också ha utrymme för egen konstnärlig verksamhet. Det är här deras konstnärliga utveckling till största del sker, och inte inom anställningen.

Med en liten lärarstab är det svårt att få tid till egen forskning och eget utvecklingsarbete. För ett flertal tillsvidareanställda lärare går den mesta tiden åt till undervisning och administration. Vid platsbesöken påpekade många lärare att just detta var ett hinder för eget utvecklingsarbete. Med en pressad arbetsituation kan lärarna i längden inte upprätthålla sin kompetens. Högskoleverket instämmer med bedömargruppen att en sådan situation inte är hållbar och rekommenderar att de tillsvidareanställda lärarna, oavsett tjänsteomfattning, ges möjligheter till konstnärlig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete inom tjänsten.

Könsfördelning

De flesta tillsvidareanställda lärare är män. Som framgår av tabell 1 a (se bilaga 2) så fanns det år 2006 43 kvinnor bland 168 tillsvidareanställda lärare. Tabellen visar också att under samma tidsperiod så fanns det 41 professorer, varav 3 var kvinnor. Dessa 3 finns vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm och Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet. Vid Musikhögskolan i Piteå och Mälardalens högskola är situationen särskilt anmärkningsvärd. Här finns en, respektive ingen, kvinnlig tillsvidareanställd lärare. Enligt regeringens och riksdagens intentioner är det önskvärt med en jämn könsfördelning.

Utöver de tillsvidareanställda lärarna tillkommer dessutom 370 korttidsanställda och timlärare. Av dessa är 84 kvinnor. Antalet kvinnor i denna grupp är således dubbelt så hög som antalet kvinnor bland de tillsvidareanställda lärarna. Högskolverket konstaterar därför att det finns ett visst kvinnligt rekryteringsunderlag och vill därför uppmana institutionerna att anstränga sig för att fler kvinnliga professorer och tillsvidareanställda lärare anställs.

Ser man till andelen kvinnor bland forskarstuderande så är könsfördelningen ännu sämre. Av sammanlagt tio doktorander är en kvinna.

Könsfördelningen bland studenterna varierar med musikerutbildning. I klassisk musik är det fler kvinnor än vad det är inom jazzinriktningen.

Lärosätena har oftast en väl genomarbetad organisation för jämställdhetsarbete samt jämställdhetsplaner. Något praktiskt resultat av intentionerna finns dock inte i allmänhet på musikhögskolorna. Högskoleverket delar därför bedömargruppens förslag att musikhögskolorna noga bör följa upp sina försök till att få en jämnare könsfördelning bland lärare, studenter och doktorander, samt t.ex. ta fram kvinnliga förebilder bland lärarna och i förekommande fall vidta ytterligare åtgärder.

Mångfald

Högskolverket visade i en undersökning (Statistisk & Analys PM, 05III5, *Konststudenten sällan från arbetarhem*) att de konstnärliga högskolorna rekryterar färre studenter med arbetarbakgrund och med utländsk bakgrund än övriga högskolor. Endast 12 % av studenterna på Stockholms olika konstnär-

liga högskolor har arbetarbakgrund. Genomsnittet för andra universitet och högskolor ligger på 24 procent. Verket delar bedömarens åsikt om att musikhögskolorna utvecklar en medvetenhet om mångfaldsfrågor i utbildningen, som t.ex. rutiner kring antagningsproven och om dessa kan ha diskriminerande effekter vilka gör att vissa grupper sorteras ut från tillträde till utbildningarna utifrån kön och härkomst.

En sammanhållen konstnärlig högskola i Stockholm

I samband med att de flesta utbildningar inom det konstnärliga området blev en del av den statliga högskolan i slutet av 1970-talet, så erhöll de automatiskt examensrätt på kandidatnivå. De utbildningar som ingår i denna utvärdering och som är integrerade i universitet har senare valt att utnyttja universitetets generella examensrätt. Studenterna på musikerutbildningarna vid Göteborgs, Lunds och Luleå tekniska universitet avslutar idag sina femåriga studier med en magisterexamen. Kungl. Musikhögskolan har däremot prövats av Högskoleverket och fått rätten att utfärda magisterexamen.

Samtliga konstnärliga utbildningar söker efter klara definitioner och former för konstnärligt utvecklingsarbete respektive konstnärlig forskning och forskarutbildning. I detta avseende har utbildningarna kommit olika långt. Utbildningarna vid Göteborgs universitets konstnärliga fakultet liksom konst-högskolorna vid Lunds universitet har kommit längst när det gäller att skapa en miljö för forskning och forskarutbildning.

Mot bakgrund av ovanstående skulle en sammanhållen konstnärlig högskola i Stockholm med examensrätt på forskarutbildningsnivå kunna vara en lösning på flera problem, på det sätt som gjorts i exempelvis Berlin och Oslo. Syftet skulle inte enbart vara att skapa administrativa och därmed ekonomiska fördelar, vilket i sig kunde vara en poäng. Samorganisationen skulle också bidra till att skapa en tillräckligt stor miljö för forskning och forskarutbildning, liksom ett brett och ytterst kompetent pedagogiskt forum för lärare inom området. Högskoleverket uppmanar de berörda högskolorna att snarast utvärdera möjligheterna för ett sådant fördjupat samarbete.

BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT

Missiv

Till Höskoleverket

Bedömargruppen för
utvärdering
av musikerutbildningarna

Missivbrev
2007-03-22
Reg.nr 643-299-06

Utvärdering av musikerutbildningarna

Höskoleverket initierade under november 2005 en utvärdering av grund- och forskarutbildningarna inom musikerutbildningarna.

För bedömningen anlätades en bedömargrupp:

- Ylva Hofvander Trulsson – (ordförande) forskarstuderande i musikpedagogik, Lunds universitet
- Sven-Ingvar Mikkelsen – slottsorganist vid Frederiksborg Slotskirke i Hillerød, Danmark
- Jari Perkiömäki – lektor och föreståndare vid jazzavdelningen vid Sibelius-Akademien, Helsingfors, Finland
- Marie Samuelsson – kompositör och tonsättare, Stockholm
- Håkon Stødle – dekan vid Musikkonservatoriet, Høgskolen i Tromsø, Norge
- Malin Trast – studerande i kammarmusik, Mälardalens högskola.

Vi grundar vår bedömning på vår referensram som ämnesexperter. Utgångspunkt för bedömning av utbildningarna har varit de kvalitetsaspekter Höskoleverket tillämpar vid de nationella ämnesutvärderingarna. Underlag för bedömningen har vi fått genom institutionernas självvärderingar och vid platsbesöken. Vid dessa har vi samtalat med ämnens ledning, lärare, handledare, forskarstuderande, studerande samt med berörd fakultets- eller högskoleledning. Vårt sekretariat har utgjorts av Höskoleverkets projektansvarige Tommy Dahlén. Härmed överlämnas vårt yttrande till Höskoleverket.

2007-03-22

För bedömargruppen

Ylva Hofvander Trulsson
ordförande

Sammanfattningar, generella slutsatser och rekommendationer

Inledande kommentar

Denna utvärdering täcker olika musikerutbildningar, nämligen jazz och afroamerikansk tradition, folkmusik, klassisk musik, komposition, dirigering och kyrkomusik. Bedömaregruppen finner att samtliga musikerutbildningar som ingår i utvärderingen uppfyller kraven på högre utbildning. Detta gäller såväl utbildningarnas innehåll som den undervisning som ges. Samtliga utbildningar har en internationell prägel vad gäller deras innehåll. Lärarna förefaller bedriva undervisningen med stort engagemang.

Dessvärre måste det konstateras att det finns problem, varav en del är tillräckligt allvarliga för att på sikt hota uppfyllandet av kravet på högre utbildning. De mest påfallande svagheterna gäller undervisningens omfattning, med ibland mycket få individuella undervisningstimmar på huvudinstrumentet, och att studenterna på de högre nivåerna i allt större utsträckning får bedriva sin utbildning på egen hand. Iögonfallande är också den mycket skeva könsfördelningen bland studerande, forskarstuderande och lärare.

Utvärderingen har gjorts vid tidpunkten för införandet av en ny examensordning. Enligt denna så införs en avancerad nivå mellan grundnivå och forskarnivå. I den nya examensordningen ställs det högre krav än tidigare på att lärandemålen för de olika nivåerna tydliggörs i kursplanerna. Arbetet med att nivåindela kurserna pågår vid lärosätena och vårt mandat är att dels utifrån självvärderingar och platsbesök bedöma kvaliteten i de befintliga utbildningarna, dels bedöma om utbildningarna har de förutsättningar som krävs enligt den nya examensordningen.

Underlag för våra bedömningar utgörs främst av lärosätenas självvärderingar samt gruppens platsbesök vid vilka vi träffade företrädare för studerande på grund- och forskarnivå, lärare, utbildningsansvariga och fakultets- eller högskoleledning. Självvärderingarna innehåller ett visst gemensamt material, vilket vi bl.a. använt för att göra jämförelser mellan lärosätena (se bilaga 2). Vid platsbesöken hade gruppen möjligheter att i första hand fördjupa sin förståelse av det som redovisas i självvärderingarna samt att inhämta kompletterande information. Vid besöken fördes utförliga anteckningar och dessa har tillsammans med självvärderingarna utgjort grunden för både vår beskrivning och bedömning av lärosätena. Vår bedömning innefattar rekommendationer av vad vi anser är angeläget att förändra.

Utbildningens organisation

Den organisatoriska ramen för musikerutbildningarna varierar. Vid Göteborgs och Lunds universitet bedrivs grund- och forskarutbildning på självständiga institutioner. Fakultetstillhörigheten är den konstnärliga. I Stockholm bedrivs grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan. Vid Luleå tekniska universitet bedrivs grundutbildningen vid Musikhögskolan i Piteå. Fakultetstillhörigheten är den filosofiska. I Västerås bedrivs grundutbildning vid institutionen för matematik och fysik, Mälardalens högskola. Fakultetstillhörigheten är naturvetenskap och teknik.

Vid de flesta högskolor med konstnärlig utbildning finns det en nämnd som ansvarar för det konstnärliga utvecklingsarbetet. En sådan saknas dock vid Luleå tekniska universitet, till vilket Musikhögskolan i Piteå hör, och vid Mälardalens högskola. För Musikhögskolan i Piteå är inrättandet av en sådan nämnd angelägen med tanke på att de erbjuder utbildningar till och med magisternivå och har ett relativt stort antal studenter. I Västerås erbjuder högskolan endast en kandidatutbildning, med kammarmusik som huvudämne, och med ett litet antal studenter, varför inrättandet av en nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete inte är angeläget.

Vid platsbesöken har det påtalats att det finns brister i kommunikationen mellan ledning, lärare och studenter. För att förhindra missuppfattningar och onödiga missförstånd är det viktigt att se över kommunikationskanalerna och föra en kontinuerlig dialog mellan alla nivåer på utbildningarna.

Ekonomi

Institutionernas intäkter består av medel från fakultet, eller motsvarande organ på högskolorna, för att driva grund- och forskarutbildning. Medelstilleddningen för grundutbildning bygger på helårsstuderande (HÅS) och helårspresentationer (HÅP). Uppräkningen av medel har inte följt kostnadsutvecklingen för utbildningen, för vilken löner utgör den dominerande kostnadsposten. Kompetenshöjningen, t.ex. genom professorsbefordran och utnämning till lektor, har inte heller kompenseras.

Det är svårt att få ett samlat och jämförbart grepp om institutionernas ekonomi, då förhållandena varierar mellan lärosätena i fråga om t.ex. tilldelning och avgifter till fakultet, universitet eller högskola. Följande beskrivning av lärar- och studerandesituationen ger dock en god bild av storleksförhållandena mellan lärosätena.

Lärarna

Anställningsform

Ser man till andelen timlärare, korttidsanställda och tillsvidareanställda lärare så domineras verksamheten av korttidsanställda och timlärare. Andelen sådana lärare varierar dock på de olika musikerutbildningarna, från 30 % i Piteå till 83 % i Västerås (se bilaga 2). Det genomgående argumentet för den stora andelen timlärare är att dessa säkerställer kompetensen på utbildningarna.

Med många timlärare kan musikhögskolorna erbjuda ett stort urval av kurser. Under våra samtal med ledning, lärare och studerande har det framkommit att det finns många fördelar med valbara kurser, framför allt ger de flexibilitet i utbildningen. En baksida är dock att timlärarna upplever sig isolerade från kollegialiteten och att de har svårt att påverka sin arbetssituation.

Ett annat problem med många timlärare, som uppmärksammades vid platsbesöken, är att de tillsvidareanställda lärarna finner det svårt att skapa kontinuitet i verksamheten och att de administrativa arbetsuppgifterna känns betungande.

Det är en stor utmaning för musikhögskolorna att med många timlärare integrera dem i det kollegiala samarbetet, i högskolans ämnesmässiga och organisatoriska utveckling, i det konstnärliga utvecklingsarbetet och att de har en kontinuerlig kontakt och kommunikation med studenter och ledning.

Här vill vi särskilt uppmärksamma att omfattningen på timanställning får omfatta högst 20 % av motsvarande heltidsanställning sett över ett år (Högskoleförordningen, 4 kap 30 §). En anställning som timlärare med större omfattning bör omvandlas till någon annan anställningsform.

Forskningsanknytning, konstnärligt utvecklingsarbete och kompetensutveckling

För de flesta tillsvidareanställda lärare finns det i realiteten ingen, eller mycket liten, tid till egen konstnärlig forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete inom tjänsten. Här måste dock understrykas att många lärare väljer deltidstjänstgöring för att kunna ha en professionell verksamhet utanför lärosätet. Dessa erfarenheter tar man sedan med sig i undervisningen och kommer studenterna till del i utbildningen.

Bedömargruppen är dock övertygad om att denna situation inte är hållbar i längden. Särskilt där lärarstaben är liten är det troligt att en pressad arbetssituation i längden kan leda till att lärarna inte kan upprätthålla sin kompetens och att undervisningens forskningsanknytning därmed kommer att minska. Likaså är det viktigt att tillsvidareanställda lärare med deltidstjänstgöring ges möjligheter till konstnärlig forskning och kompetensutveckling inom tjänsten.

All undervisande personal ska ha genomgått högskolepedagogisk utbildning eller på annat sätt förvärvat motsvarande kurser. Detta omfattar även

doktorander som undervisar på grundutbildningen (Högskoleförordningen, 4 kap. 8 § och 6 kap. 33 §).

Könsfördelning

Könsfördelningen bland lärarna på musikhögskolorna är entydigt mansdominerad. Ur tabellerna 1 a–c (bilaga 2) kan vi utläsa att under år 2005 fanns det sammanlagt 538 lärare. Andelen män var då 77 %. Av 41 tillsvidareanställda professorer är endast 3 kvinnor. Sammanlagt finns det på musikerutbildningarna 20 tillsvidareanställda kvinnliga lektorer och 42 manliga. Störst andel tillsvidareanställda kvinnliga lektorer finns vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, sämst är det vid Musikhögskolan i Piteå och Mälardalens högskola. Vid den sistnämnda finns det inte någon tillsvidareanställd kvinnlig lektor. Andelen kvinnor bland de timanställda lärarna är 24 % och bland de korttidsanställda (1–5 år) är motsvarande siffra 15 %.

Då andelen kvinnliga studenter på de olika musikerutbildningarna växer är det önskvärt med fler kvinnliga förebilder i lärarkåren. Det finns även anledning här att utifrån ett könsperspektiv reflektera kring riskerna med en majoritet av timläraranställningar. Kanske är det så att kvinnor är mindre benägna att ta sådana osäkra anställningar med oregelbunden inkomst?

Bedömargruppen rekommenderar att man med krafttag ser över snedfördelningen mellan könen och åtgärdar denna. Den svåraste uppgiften är att identifiera dolda ojämlikhetsmekanismer och det är viktigt att ledning, lärare och studenter för öppna diskussioner om sådana mekanismer.

Studenterna

Studenthälsa

I självvärderingarna och vid platsbesöken har studenthälsan lyfts fram på olika sätt och med varierande tyngdpunkt. Närhet och tillgång till läkare, sjukgymnast, kurator, audionom, psykoterapeut m.m. skapar en solid grund för studenten att få hjälp under sin studietid, och kan i vissa fall vara avgörande om utbildningen kan fullföljas eller inte. En medvetenhet kring studenter med särskilda behov eller handikapp är önskvärd anser bedömargruppen. Musikhögskolan i Malmö, med sin väl utbyggda studenthälsa, verkar kunna svara upp till många av de behov studenterna kan tänkas behöva under sin utbildningstid.

Studentmedverkan

I självvärderingarna och vid platsbesöken har det framkommit att det är svårt att engagera musikerstudenter i studentkåren och till de olika beslutande organen på skolorna, till skillnad från musiklärarstudenterna. Här vill vi rekommendera att musikerstudenterna uppmuntras till ökat engagemang och att göra dem medvetna om vikten av att delta i beslutande organ.

I detta sammanhang är det också viktigt med kvalitetssäkring av utbildningarna genom regelbundna kursvärderingar av kurser, projektveckor, ensemblespel etc., för att det inte ska utvecklas en kultur där studenterna upplever att de saknar inflytande. Resultaten av kursvärderingarna ska återföras till studenterna, så att de känner sig delaktiga i utbildningen och därmed finner det viktigt att engagera sig i skolans utveckling.

Alumnverksamhet ser vi som en del av kvalitetssäkringen av utbildningen. Det är en utmärkt form för att dels följa upp vad som händer med de studenter som lämnat utbildningen, dels för att skapa nätverk för både studenter och lärare. Vi vill gärna uppmuntra de lärosäten som inte har alumnverksamhet att införa det i sin organisation.

Vid platsbesöken har studenterna på flera av musikhögskolorna förmedlat att de känner sig utelämnade till sig själva. Musikhögskolorna har inte visat upp en beredskap för att handskas med studenter med olika behov. Ett sätt att hantera detta är genom mentorskap. En mentor handleder studenten genom utbildningen. Mentorskap finns inte på alla lärosäten. Vi vill därför uppmuntra alla lärosäten att erbjuda studenterna mentorer.

Grundutbildningen

Antagningen till musikerutbildningarna sker genom urval med prov, ett teoretiskt och ett praktiskt. Det teoretiska provet är gemensamt för alla musikhögskolor, medan det praktiska provet sker vid varje musikhögskola. Provspelningar för organist- och kyrkomusikerutbildningarna sker på nationell basis och roterar årligen mellan de musikhögskolor som ger sådan utbildning.

Undervisningens omfattning

Ett genomgående samtalstema vid bedömargruppens möten med lärare och studenter var otillräckligheten i antal undervisningstimmar som ges. I t.ex. Göteborg får studenterna tio timmar individuell undervisning per termin på huvudinstrumentet, vilket vi finner anmärkningsvärt lågt. I allmänhet gäller att undervisningstätheten är störst under det första året, för att kraftigt minska mot slutet av utbildningen.

En ökning av undervisningens omfattning är enligt bedömargruppens mening en av de angelägnaste åtgärderna för att förbättra utbildningarnas kvalitet.

Genomströmning

Genomströmningen, dvs. antalet studenter som genomför en kurs med godkänt resultat i förhållande till antalet studenter som påbörjade kursen är överlag mycket god. Den statistik som föreligger om genomströmningen är framtagen som kvoten mellan helårsprestationer (HPR) och helårsstudenter (HST), (se tabell 2 c i bilaga 2).

Flera faktorer kan ligga bakom ett visst utfall. Exempelvis kan en låg kvot bero på avhopp då andra möjligheter öppnades för den studerande. En hög genomströmningsskvot kan bero såväl på högpresterande studerande som på låga krav vid examination. Genomströmningssmåtten är därför svårt att tolka. Det är inte möjligt att utifrån kvoten utläsa missnöje med ämnet, utbildningen eller dåliga studieresultat.

Examinationsformer

Examinationsformerna varierar både mellan högskolorna och mellan instrumentgrupper på en och samma högskola. Bedömargruppen anser att det bör utformas ett kvalitetssäkringssystem för examination, företrädesvis ett system som omfattar medverkan av extern examinator, något som också är viktigt för att kunna värdera examensprestationen i ett internationellt sammanhang.

Mångfald

Svårigheten för Sveriges olika högskolor att spegla befolkningsstrukturen är ett välkänt problem, som även återspeglas på musikhögskolorna. SCB lyfter fram i sin rapport från 2006 det låga antalet studenter med arbetarklassbakgrund på högskolorna; de utgör där 25 %. Detta har även Högskoleverket konstaterat i sin rapport Konststudenten sällan från arbetarhem, där det framgår att endast 12 % av studenterna på Stockholms olika konstnärliga högskolor har arbetarbakgrund. Studenter uppväxta i Sverige med utländsk bakgrund är också en underrepresenterad grupp, som bör uppmärksammas. Ute på de olika musikhögskolorna har vi mött en medvetenhet kring dessa frågor och olika försöksverksamheter har påbörjats. Dock har få av dessa blivit permanenta. Vi vill här lyfta fram vikten av att musikhögskolorna reflekterar kring dessa frågor och diskuterar sin roll som producenter av kulturarbetare från majoritetssamhället, och vilka konsekvenser detta för med sig på de olika kulturinstitutionerna för barn och vuxna.

Frågor att diskutera är t.ex. hur antagningsproven är utformade, det vill säga gehörsprov och prov i satslära etc, och provspelningssituationen i synnerhet. Finns det t.ex. diskriminerande faktorer som filtrerar bort vissa grupper utifrån kön och härkomst? Vi vill härmed uppmuntra till en översyn av rutinerna kring antagningsproven och vilka eventuella diskriminerande effekter dessa kan ha.

Musikhögskolorna har också en viktig uppgift att inspirera och utveckla musikintresset hos alla barn med intresse för musik i Sverige, oavsett bakgrund.

Den nya examensordningen

Med den nya examensordningen försvinner organistexamen som yrkesexamen samt konstnärlig högskoleexamen i musik. I stället införs fyra nya examensbeteckningar:

- konstnärlig högskoleexamen (120 högskolepoäng)
- konstnärlig kandidatexamen (180 högskolepoäng)
- konstnärlig magisterexamen (180 + 60 högskolepoäng)
- konstnärlig masterexamen (180 + 120 högskolepoäng).

I ett internationellt sammanhang är både konstnärlig högskoleexamen och konstnärlig magisterexamen överflödiga, examina är där kandidat och master. Bedömargruppen rekommenderar musikhögskolorna att begränsa gradsystemet till

- konstnärlig kandidatexamen
- konstnärlig masterexamen.

Fördjupningsstudier utöver magisterexamen finns vid Kungl. Musikhögskolan med beteckningen avancerad påbyggnadsutbildning, och vid Musikhögskolan i Malmö och Högskolan för scen och musik i Göteborg med beteckningen diplomutbildning. Det verkar finnas olika uppfattningar på musikhögskolorna om huruvida fördjupningsstudierna ska ligga på avancerad nivå eller forskarnivå, enligt den nya examensordningen. Högskolorna har ännu inte fattat beslut om detta. Bedömargruppen anser att fördjupningsstudier ligger på avancerad nivå. Musikhögskolorna bör föra en gemensam diskussion om detta och koordinera studienivåerna så att det i framtiden inte uppstår oklarheter.

Musiker med klassisk inriktning

Tre av musikhögskolorna, de i Göteborg, Malmö och Stockholm, ger musikerutbildning med klassisk inriktning på kandidat- och magisternivå. De ger också fördjupningsstudier.

Lärarna har hög konstnärlig kompetens, ämneskompetens och pedagogisk kompetens. Utbildningsplanerna med tillhörande kursplaner är tillfredsställande och innehåller de moment som är viktiga för studenternas utveckling som musiker. Högskolorna hävdar sig bra i internationella sammanhang och anpassningen till Bolognasystemet är igångsatt.

Musikhögskolorna uppvisar ett högt söktryck, fast inom vissa instrument finns det en nedgång. De som antas till utbildningarna har goda musikaliska färdigheter.

Högskolorna har överlag tillfredsställande tillgång till instrument och annan utrustning och kan uppvisa hög intern och extern konstnärlig verksamhet, både hos studenter och hos lärare.

Det finns variation mellan högskolorna när det gäller studentmedverkan. De största utmaningarna har de stora musikhögskolorna. Här är förekomsten av studentmedverkan i beslutande organ lägre än vad det är vid de mindre mu-

sikhögskolorna. De mindre högskolorna uppvisar god kommunikation mellan studenter, ledning och lärare. Överlag måste lärosätena lägga ned mer arbete på att systematisera kursutvärderingar, något som saknas i dagsläget.

Organist och kyrkomusiker

De fyra musikhögskolor som erbjuder undervisning i orgel och kyrkomusik är välförsedda med orglar och övriga instrument i förhållande till antalet studenter. Studiemiljön är god, med engagerade lärare och studenter. Det är positivt att varje högskola har möjlighet att skapa sin egen profil, och kyrkomusikerutbildningarna är bra på att använda dessa möjligheter.

Undervisningen i huvudinstrumentet orgel är framför allt baserad på individuell undervisning. Man använder sig också av olika former av gruppundervisning och masterclass.

Trots att kyrkomusiker har mycket goda utsikter till att bli anställda inom Svenska kyrkan så har under de senaste åren antalet sökande till utbildningen minskat. På sikt kan detta medföra försämring av nivån på utbildningen. Varje högskola borde därför anstränga sig för att skapa ett ökat intresse för organist- och kyrkomusikerutbildningen, eventuellt i samarbete med Svenska kyrkan. Här skulle t.ex. pedagogikämnet vara särskilt relevant som en del av kyrkomusikernas praktikundervisning. Studenterna skulle då få färdigheter i att bättre kunna förmedla intresse för kyrkomusik till presumtiva studenter.

Möjligheterna till praktik för kyrkomusiker under utbildningen skiftar mellan de olika musikhögskolorna. Vid Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet, fungerar detta bra. Vid de övriga högskolorna finns det däremot ett behov av att praktikundervisningen ges fastare ramar.

Organisterna och kyrkomusikerna spelar oftast enskilt. För såväl studentens musikaliska utveckling som det framtida yrkeslivet borde utbildningen även innehålla någon form av kammarmusikundervisning. Möjligheterna till det finns redan på högskolorna och det handlar om att formalisera detta.

Den nya examensordningen ger upphov till förändringar i kyrkomusikerutbildningen. Bland annat så ersätts den fyraåriga kyrkomusikerutbildningen med en treårig utbildning. Ute på högskolorna finns det olika funderingar kring denna förändringsprocess, och vi rekommenderar att högskolorna tillsammans utformar lämpliga formella ramar för den nya utbildningen. Det kan också vara en uppgift för musikhögskolorna, antingen var för sig eller tillsammans, att klargöra förhållandet till Svenska kyrkan så att man når en gemensam förståelse för vilka element som bör ingå i musikhögskolornas undervisning och vilka element som kyrkan tar sig an.

Jazz-, afro-, folkmusik- och världsmusikutbildningar

Den första musikerutbildningen med inriktning mot jazz och afroamerikansk tradition på högskolenivå i Sverige började på Kungl. Musikhögskolan i Stockholm 1977, vilket sammanföll med utvecklingen i Europa och USA. I Finland började Sibelius-Akademien med jazz- och folkmusikutbildningar 1983. Afro-,

folkmusik- och improvisationsutbildningar ges numera också i Malmö och Göteborg. Utbildningarna har dock fortfarande få professurer jämfört med klassisk musik. Av ca 50 professorer (inklusive kort- och timanställda) vid musikhögskolorna i Sverige finns det bara två i jazz och improvisation, och ingen i folkmusik. Likväl har undervisningen bra lärarkompetens och är generellt på en hög nivå.

Jazzutbildningarna i Europa och USA var i början utformade enligt den klassiska konservatoriemodellen där centrala undervisningsformer är individuell undervisning i instrument, sång och komposition, gruppundervisning i olika teori- och gehoersämnen samt ensemblespel. Numera har jazzutbildningarna oftare mer ensemblespel och mindre individuell instrumentundervisning. Så är också fallet i Sverige.

Vid platsbesöken menade lärarna att det finns en ojämn resursfördelning mellan utbildningarna i jazz-, afro-, folk- och världsmusik å ena sidan, och utbildningarna i klassisk musik å den andra, där de sistnämnda anses ha mer resurser.

Könsfördelningen bland lärare och studenter inom jazzutbildningen är ojämn. Det är få kvinnor som är instrumentalister, och det är få män som är sångare. Denna ojämna könsfördelning är emellertid på väg att sakta förändras bland de studerande. Däremot kvarstår den bland lärarna. Bedömargruppen vill uppmuntra lärosätena till att arbeta mer med att förändra denna situation.

Komposition och dirigering

Det allmänna intrycket av kompositions- och dirigeringsutbildningarna är överlag gott med välorganiserade enheter, hög lärarkompetens, bra kontakter med yrkeslivet och goda internationella kontakter. Högskolornas geografiska läge och storlek påverkar möjligheterna till studentarbeten med orkestrar och ensembler inom och utanför högskolan. Vårt intryck är att högskolorna utvecklar och har kontakter med de ensembler som finns tillgängliga.

De studenter vi mötte vid platsbesöken verkade överlag vara mycket nöjda med sin utbildning. Gruppundervisning och seminarier, tillsammans med enskilda lärartimmar, ger möjligheter till såväl kontakter som personlig konstnärlig fördjupning för studenten. Viss kritik framkom dock om att bredd och olika förebilder saknas i utbildningen.

I utbildningsplanerna skriver högskolorna att det centrala målet för programmen är att stimulera till en personlig konstnärlig utveckling. Följden av denna målbeskrivning kan bli högt ställda krav på att studenten tar stort eget ansvar för sina studier. Detta kan vara svårt att leva upp till, speciellt för unga studenter. Jämfört med andra musikerprogram så är medelåldern bland studenterna på kompositions- och dirigeringsutbildningarna högre. De har generellt sett större vana vid att arbeta självständigt.

Avdelningarna är små, liksom klasserna, och är därmed lätta att administrera. Dessutom blir studentinflytandet ofta informellt och sker kontinuerligt.

Vid tidpunkten för utvärderingen råder det en ensidig sned könsfördelning bland lärarna i komposition, alla är män. Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har sex lektorer i dirigering varav en är kvinna. Denna situation har mött kritik från studenthåll, från den statliga jämställdhetsutredningen om scenkonst, samt från musiklivet och samhället. Vi delar denna kritik och menar att utbildningarna i komposition och dirigering här brister i kvalitet. Kvalitet i utbildningen bör lämpligen även innefatta direkta kvinnliga förebilder, liksom den konstnärliga bredd som olika konstnärskap inom lärarkåren kan ge studenterna. Vid platsbesöken sa man att det finns handlingsplaner för att komma tillrätta med problemet. Problemen kvarstår dock och vi rekommenderar lärosätena att utvärdera dessa planer kontinuerligt och föra diskussioner om könsfördelningen.

Forskarutbildningen

Konstnärlig forskarutbildning i musik har i Sverige inte kommit lika långt i sin utveckling som den har i t.ex. Finland och USA. De första doktoranderna i musik antogs till Högskolan för scen och musik i Göteborg 2001 och till Musikhögskolan i Malmö 2001/2002. Vid tidpunkten för utvärderingen har ingen ännu disputerat.

Det finns ett samarbete på forskarnivå mellan Sibelius-Akademien i Helsingfors och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Utbildningen bedrivs vid Musikhögskolan, men doktoranderna utexamineras vid Sibelius-Akademien och får examen som ”doktor i musik”. Bedömargruppen anser att Kungl. Musikhögskolan har den ämneskompetens som krävs för att inrätta egen forskarutbildning i musik.

I ett internationellt perspektiv skiljer sig examensbeteckningarna åt på konstnärlig forskarnivå. I Sverige är examensbeteckningen filosofie doktorexamen för respektive konstart, medan den i Finland är doktorsexamen för respektive konstart. Undantag här är Konstindustriella högskolan i Helsingfors där examensbeteckningen är teknologie doktor i design. Det vore önskvärt med en diskussion mellan musikhögskolorna kring frågan om examensbeteckning för forskarnivå och att man fattar ett gemensamt beslut om examensbeteckningen.

Det har inte varit lätt att bedöma kvaliteten på forskarutbildningarna, eftersom de är så nya. Ett problem som vi dock vill uppmärksamma är att undervisningsutbudet på forskarutbildningen är otillfredsställande och att alltför många kurser är lärlösa, vilket delvis sammanhänger med det låga antalet doktorander. Detta kan leda till en torftig seminariemiljö och till att kurser för doktorander förekommer sparsamt eller inte alls. Ett starkt samarbete mel-

lan musikhögskolorna i Göteborg, Malmö och Stockholm kring utveckling av idéer och kompetens vore önskvärt, liksom gemensam forskarskola.

Det skulle stärka den konstnärliga forskarutbildningen i musik om man även studerade liknande program i ett internationellt sammanhang, som t.ex. erfarenheter från forskarutbildningen i Belgien och från det norska ”Stipend-programmet for kunstnerisk utviklingsarbeid”.

Rekommendationer

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- öka antalet kvinnliga lärare, och att deras möjligheter till befordran ses över och förbättras
- förbättra anställningsvillkoren för timanställda med mer än 20 % av heltid, sett över ett år
- skapa bättre förutsättningar för kompetensutveckling för både heltids- och deltidsanställda
- inför högskolepedagogiska kurser för alla lärarkategorier
- system med mentorer utvecklas
- förbättra systemet för kursvärderingarna
- uppmuntra studenter att slutföra sin examen
- förbättra studentinflytandet
- använd externa examinatorer
- utveckla studenthälsan där det finns behov
- uppmuntra till internationella student- och lärarutbyten
- skapa en alumnverksamhet
- samordna forskarutbildningen mellan högskolorna

Göteborgs universitet: Högskolan för scen och musik

Tillsvidareanställda lärare 2005: 11 kv, 35m Varav professorer: 2 kv, 7 m Varav lektorer: 6 kv, 18 m Varav adjunkter: 3 kv, 10 m Korttidsanställda lärare (1–5 år) 2005: 8 kv, 29 m Varav professorer: 1 kv, 2 m Varav lektorer: 0 kv, 2 m Varav adjunkter: 7 kv, 25 m Timlärare 2005: 24 kv, 60 m Forskarstuderande: 1 kv, 6 m	Helårsstuderande på 1–40 p 2005: 44 Helårsstuderande på 41–80 p 2005: 39 Helårsstuderande på 81–120 p 2005: 35 Helårsstuderande på 121–160 p 2005: 22 Helårsstuderande på 161–200 p 2005: 14 HPR/HST på 1–40 p: 1,36 HPR/HST på 41–80 p: 1,17 HPR/HST på 81–120 p: 1,40 HPR/HST på 121–160 p: 1,35 HPR/HST på 161–200 p: 1,23 Antal examinerade kandidatexamensarbeten 2005: 0 Antal examinerade magisterexamensarbeten 2005: 3 Yrkesexamen 2005: 0

Ämnesmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar

Musikerutbildningarna vid Högskolan för scen och musik har sitt ursprung i Göteborgs orkesterskola som bildades 1916 på initiativ av tonsättaren och dirigenten Wilhelm Stenhammar. Från 1954 kallas skolan för Göteborgs musikkonservatorium, och 1971 förstatligas den och blir Musikhögskolan i Göteborg. Från 1977 blir den en del av Göteborgs universitet.

Under 1980- och 1990-talet expanderade verksamheten med diplomutbildning, musiklärarutbildning och forskarutbildning. År 2000 bildades den konstnärliga fakulteten. Den omfattar, förutom Högskolan för scen och musik: Filmhögskolan, Högskolan för design och konsthantverk, Högskolan för fotografi, Konsthögskolan Valand samt Litterär gestaltning och Göteborg Organ Art Center (GOArt). Fakultetens bildande innebar startskottet för en gemensam forskarskola som bl.a. innehåller forskarutbildning i musikalisk gestaltning och musikpedagogik.

I juli 2005 bildades Högskolan för scen och musik och omfattar Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Operahögskolan. Den ligger i huset Artisten, i centrala Göteborg.

Vid Högskolan för scen och musik bedrivs musikerutbildning med följande inriktningar: klassisk, improvisation med afroamerikansk inriktning, världsmusik (inkl. svensk och nordisk folkmusik), kyrkomusik, komposition och individuell studiegång.

På fördjupningsnivå finns diplomutbildning, den internationella magister- och orkesterutbildningen Swedish National Orchestra Academy (SNOA) samt magisterutbildning i musikalisk gestaltning med fyra inriktningar: interpre-

tation, improvisation, komposition och musikteori. Förutom dessa kurser och program ges ett antal fristående kurser på mellan 5 och 20 poäng.

Forskarutbildning bedrivs i samarbete med den konstnärliga fakultetens forskarskola och har på musikområdet tre ämnen: musikalisk gestaltning (7 doktorander), musikpedagogik (5 doktorander) och estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap (2 doktorander). Det sistnämnda ämnet är knutet till lärarutbildningens forskarutbildning med tillhörande forskarskola i utbildningsvetenskap.

Högskolan för scen och musik har huvudansvar för lärarutbildningarnas inriktning musik samt skapande verksamhet för tidigare åldrar vid Göteborgs universitet.

Musikområdet vid Högskolan för scen och musik har under 2000-talet betalat av på en skuld som uppkom under 1990-talet. Skulden ska vara återbetalad vid utgången av 2008, vilket uppnås genom en återbetalningstakt på 2–3 mkr/år de två kommande åren. De ekonomiska problemen är något man högt prioriterar. Musikhögskolan har samtidigt genomgått en omorganisation som ska verka för en bättre styrning av verksamheten.

Lärarkåren består till största del av korttidsanställda och timlärare. Under år 2005 utgjorde de tillsammans 75 % av lärarkåren. Finns inte kompetensen på huvudinstrumentet inom skolan rekryterar man den utifrån. Många studenter ser detta som en stor fördel.

Det är en stark dominans av män bland lärarna. Av de tillsvidareanställda lärarna är 75 % män. Andelen män bland de korttidsanställda lärarna (förordnande från 1–5 år) är 81 % och motsvarande siffra för de timanställda lärarna är 71 % män. Musikhögskolan är medveten om denna sneda könsfördelning och försöker komma tillrätta med detta genom olika åtgärder.

När det gäller könsfördelningen bland studenterna på de olika utbildningarna så skiljer den sig åt med avseende på inriktning. På utbildningarna med inriktning mot klassisk, individuell och kyrkomusik är det jämn könsfördelning. På utbildningarna med inriktning mot improvisation, världsmusik och komposition, samt diplomutbildningarna är förhållandet 75 % män och 25 % kvinnor.

I självvärderingen skriver man att nästan alla lärare är högskoleutbildade med relativt lång yrkeserfarenhet som musiker, och flera av dem har genomgått universitetets högskolepedagogiska kurser. Under 2005 hade de tillsvidareanställda lärarna 10 % nedsättning i tjänsten för egen kompetensutveckling.

Kursutvärderingar sker osystematiskt och oregelbundet. I en enkätundersökning till studenterna som Musikhögskolan genomförde 2005, med en svarsfrekvens på 62 %, menade hälften av dem att de deltagit i utvärdering av kurser, ämnen och projekt. Diskussioner förekommer om hur man ska förbättra detta.

I självvärderingen skriver man att studenterna medverkar i samtliga beredande och beslutande organ, och skolans ledning genomför regelbundet särskilda träffar med studentkårens styrelse. Däremot är studenternas grad av en-

gagemang varierande och ibland lågt. Vid platsbesöket sa studenter och lärare att de i dialog med varandra påverkade utbildningens innehåll och struktur.

Grundutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Söktrycket till de olika utbildningarna skiljer sig åt och även inom olika instrumentgrupper. Till t.ex. musikerprogrammet med improvisationsinriktning fanns det vårterminen 2006 234 sökande och 10 antogs, och till musikerprogrammet med världsmusikinriktning fanns det samma år 76 sökande och 8 antogs. På magisterutbildningen SNOA är det internationella inslaget av studenter stort, då omkring en fjärdedel av studenterna kommer från Sverige.

Utbildningen inleds med en introduktionsvecka där studenter från olika program och årskurser möts. Vid platsbesöket framkom det att studenterna var mycket nöjda med introduktionen, men saknade en uppföljning.

Utbildningens uppläggning består av gemensamma kurser oavsett programtillhörighet, valbara kurser, kurser i huvudinstrument och yrkesinriktade kurser. En stor del av utbildningen utgörs av valbara kurser, framför allt på de högre nivåerna, men de understiger antalet obligatoriska kurser. I självvärderingen och på platsbesöket framkom det att studenterna tycker det är för få obligatoriska kurser. En del studenter menade att hade det varit mer struktur på utbildningen så hade man varit i skolan oftare, medan andra tyckte raka motsatsen. Lärarna menade att studenterna har stor frihet men att detta kan leda till bristande struktur.

Undervisningen sker både enskilt, i grupp och i projekt. Den individuella undervisningen på huvudinstrument omfattar tio timmar per termin. Vid platsbesöket framkom det att man anser att detta inte är acceptabelt, och att man under 2006 föreslog en omfördelning av verksamhetens medel för att öka antalet undervisningstimmar på huvudinstrumentet.

Examineringen sker framför allt genom konserter men under senare tid har dessa kompletterats med skriftliga arbeten.

Forskarutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Forskarutbildning ges i ämnet musikalisk gestaltning. De första doktoranderna antogs 2001 och hittills har sju antagits. Under hösten 2006 är två disputationer planerade. För antagning till forskarutbildningen krävs genomgången grundutbildning i musik samt påbyggnadsstudier i musikalisk gestaltning om minst 80 poäng eller motsvarande. Ett viktigt kriterium för antagning till forskarutbildningen är att den sökande har en etablerad musikalisk eller konstnärlig verksamhet och att doktorandprojektet har en stark koppling till den egna konstnärliga uttrycksformen.

Antagning till forskarutbildningen sker efter utlysning vartannat år. Ansökningar med extern finansiering behandlas löpande, men ännu har ingen antagits med externa medel.

I samband med antagningen utses huvudhandledare och biträdande handledare. Den totala handledarresursen är 80 klocktimmar per läsår. Under 2004

startade man en handledarutbildning för att ge professorerna bättre kompetens för att arbeta som handledare.

Studierna fördelas vanligtvis över fem år, där det första året omfattar 50 % studietakt, resten av tiden är på heltid. Finansieringen sker genom fakultetsmedel eller externa fonder, och under de två första åren ges utbildningsbidrag som sedan övergår i doktorandtjänst.

Forskarutbildningen omfattar 80 poäng kurser och 80 poäng avhandlingsdel. Bland de obligatoriska kurserna ingår fakultetsgemensamma kurser på 20 poäng. Vissa kurser är egna läskurser, och kurspoäng kan också fås för det praktiska spelandet. Doktoranderna kan även gå kurser utanför institutionen och universitetet. I självvärderingen skriver man att det finns otydligheter kring forskarutbildningens teoretiska och praktiska delar, och att man behöver tydligare riktlinjer för detta.

Avhandlingen omfattar dels en skriftlig del och dels en ljudande del. Vid platsbesöket framkom att även skriftliga avhandlingar med t.ex. noterad musik kan förekomma.

Vid den fakultetsövergripande forskarskolan ges ett gemensamt högre seminarium 5–6 gånger per termin för doktorander inom de olika konstarterna. Varannan vecka ges vid musikhögskolan ett forskarseminarium i musikalisk gestaltning. Hit bjuder man också in gästföreläsare. Avhandlingen presenteras under arbetets gång i s.k. 25 %, 50 % och 80 % seminarier, då en extern opponent anlitas.

Enligt självvärderingen så har varje doktorand en individuell studieplan som revideras årligen.

Vid behov erbjuder institutionen tjänstgöring för doktoranderna upp till 20 % och då som lärarresurs på magisterutbildningen.

Doktoranderna uppmuntras till att delta i nationella och internationella konferenser.

Bedömarens samlade intryck, bedömningar och rekommendationer

Institutionen ger ett intryck av hög kompetens bland lärarna. Kurserna har stor ämnesbredd och stort ämnesdjup; dock är utbildningsmålen otydliga på flera av utbildningarna. Bedömarens grupp noterade vid platsbesöket att både studenter och doktorander var mycket nöjda och att de tycks lägga ner mycket tid och energi på sin utbildning. Likaså är lärarna kompetenta och engagerade i utbildningen. Det bedrivs intressanta tvärkonstnärliga projekt och en fakultetsövergripande forskarutbildning. Jämställdhetsaspekter drar dock ner den samlade bedömningen något.

Det finns stor potential för utveckling då högskolan är en del av en konstnärlig fakultet och samlokaliserat i Artisten med ämnena teater och opera i Högskolan för scen och musik. Denna situation öppnar för samarbete och utbyte av erfarenheter över ämnes- och genregränserna. Vårt intryck är dock att denna möjlighet inte tillräckligt utnyttjas.

Orkestermusikerprogrammet Swedish National Orchestra Academy (SNOA) är mycket intressant, och har i sig kvaliteter som kan komma högskolan till del. Dess internationella profil är värd att satsas på.

Något som uppmärksammas i självvärderingen, och som kom fram vid platsbesöket är att högskolan uppvisar en bristfällig organisation med otillräcklig information om verksamheten till lärare och studenter, och otydligt ledarskap och utbildningsorganisation. Ett hoppfullt tecken är att en förändring är på gång.

Den ekonomiska situationen är ansträngd, vilket påverkar verksamheten negativt med alltför få undervisningstimmar per termin. Tio timmar per termin för individuell undervisning i huvudinstrument är anmärkningsvärt lågt. Likaså är nedsättningen i tjänsten med 10 % för egen kompetensutveckling alltför liten för att de tillsvidareanställda lärarna ska kunna bedriva forskning och kompetensutveckling.

Genom tillhörigheten till Göteborgs universitet deltar musikhögskolan i den allmänna studenthälsoförmånen så att alla studenter erbjuds läkarundersökning. Vid platsbesöket framkom det att hälsovården inte är inrättad för musik. Ergonomi har dock under lång tid varit en del av utbildningen.

Forskarutbildningen håller god kvalitet. De fakultetsövergripande forskarutbildningskurserna ger möjligheter till nya kontaktytor och samverkan inom olika forskningsprojekt.

Dock verkar erbjudanden om institutionstjänstgöring för forskarstuderande präglas alltför mycket av bristande planering. Vi ser därför att man förbättrar möjligheterna för forskarstuderande att undervisa på grundutbildningen. Detta ger nyttiga erfarenheter och meriter, och kan utgöra ett välkommet resurstillskott i undervisningen.

Halvtidsstudier utmärker det första året på forskarutbildningen. I självvärderingen skriver man att många doktorander fortsätter med halvtidsstudier efter det första året. Bedömargruppen har resonerat kring effekterna av detta upplägg. En negativ effekt kan vara en splittrad forskarmiljö som riskerar att försämra kvaliteten på forskningens djup och institutionens forskningsklimat.

Bedömargruppen vill lyfta fram vikten av samarbete mellan Malmös och Göteborgs forskarutbildningar för att bredda kursutbudet och att skapa fler kontaktytor för doktoranderna.

Musiker med klassisk inriktning

Musikhögskolan har mycket goda förutsättningar för hög kvalitet på sin musikerutbildning, och vid platsbesöket fick vi intryck av att studenterna överlag trivdes och får en god utbildning.

Efter en dålig start har nu Swedish National Orchestra Academy (SNOA) utvecklat sig till att bli en mycket bra utbildning som förbereder studenterna för arbetslivet på ett realistiskt sätt. Utbildningen har bra lärare och ett bra

innehåll. Dock saknas utvärdering efter utbildningen. Detta är något som bör ses över.

Diplomutbildningen sägs vara skolans ansikte utåt, men den saknar en bra och studentanpassad organisering. Bedömaregruppen menar att studenterna är alltför mycket lämnade till sig själva, och det är liten eller ingen kontakt alls mellan diplomstudenterna. Konserterna måste studenterna själva anordna, och bedömningen av dem tycks vara tillfälliga. Vid antagning till diplomutbildningen är experter närvarande, men dock inte vid examineringen.

Både studenter och lärare anser att det finns för många valbara kurser. Bedömaregruppen stödjer skolans nyligen igångsatta arbete med att skära ned på antalet valbara kurser.

Undervisningstätheten på huvudinstrumentet, med tio timmars individuell undervisning per termin, ligger under det som förordas. Bedömaregruppen har noterat att skolan medger att detta är en stor brist, och att den satt igång åtgärder för att rätta till detta.

Lärarna har hög och relevant kompetens med professorer i centrala ämnen. Lärarna har också en hög konstnärlig profil med konsertverksamhet både nationellt och internationellt. För att kunna upprätthålla denna nivå bör det avsättas tillräckligt med resurser till lärarnas kompetensutveckling och konstnärliga utvecklingsarbete.

Musikhögskolan har många internationella kontakter och genom SNOA har skolan ett stort inslag av utländska studenter, vilket är positivt. Men det är också viktigt att svenska studenter reser utomlands för att få både nya impulser och nya kontakter som kan vara till nytta i det senare yrkeslivet. Vid platsbesöket menade studenterna att de i varierande grad uppmuntras till utlandsstudier. Vi anser att skolan bör se över sitt informationssystem om utlandsstudier och organisera det så att lärarna involveras.

Organist och kyrkomusiker

Musikhögskolan har bästa tänkbara förutsättningar för att skapa en bra studiemiljö för organist- och kyrkomusikutbildningen. Moderna och välutrustade lokaler och fyra intressanta orglar står till studenternas förfogande. De har dessutom tillgång till flera av stadens orglar. Orglarna har en stilmässig bredd som är rätt enastående. Samarbetet med och inspirationen från Göteborg Organ Art Center (GOArt) gör också sitt till för att organist- och kyrkomusikerutbildningen får betecknas som unik i ett nationellt och internationellt perspektiv.

Musikhögskolans instrumentsamling består också av ett franskt orgelharmonium, en cembalo och ett klavikord. En del av pianoundervisningen kan omformas till dessa instrument för att skapa en förståelse av musiken i sitt ursprungliga sammanhang.

Undervisningstätheten i de olika ämnena är katastrofalt låg, vilket grundar sig i ekonomiska problem. Lärarna gör en stor och entusiastisk insats för att kompensera det låga timantalet och studenterna märker därför ännu ingen

brist i utbildningen. Man erbjuder också studenterna att delta i seminarier och andra aktiviteter på GOArt.

Lärarnas kompetens är mycket hög och den nya strukturen med en utbildningsledare på 50 % verkar vara en god lösning.

De internationella kontakterna är goda. Miljön kring GOArt drar till sig utländska studenter och det finns goda, formella och informella, samarbeten med utländska miljöer. Studenterna känner sig uppmuntrade till studier utomlands.

Improvisation, världsmusik, svensk folkmusik och individuell inriktning

Musikerutbildningen i improvisation vid Högskolan för scen och musik är internationellt känd för sin speciella profil med fokus på personligt konstnärligt uttryck, i stället för det traditionella amerikanska jazzidiomet. I stället för jazzutbildning kallar man utbildningen för improvisation med afroamerikansk inriktning. Lärarna har hög kompetens och det finns en professor i improvisation med 75-procentig anställning.

Söktrycket till utbildningarna är mycket högt. Lärarna är aktiva i att uppmuntra studenterna till internationella utbyten under studietiden.

Den centrala pedagogiska verksamheten i improvisationsutbildningen, ensemblespelet, har problem med kontinuiteten. Studenterna på afroamerikansk inriktning har mycket lite ensembleundervisning per vecka. I svensk folkmusik fungerar dock ensemblespelet bra, enligt de studenter vi träffade vid platsbesöket.

Lärarna vi samtalade med hade önskemål om att platserna på improvisationsutbildningen fördubblades så att man varje år kan ha två fulla ensembler. Tyvärr tillåter inte ekonomin det, menade de. Bedömargruppen anser att två ensembler skulle ge möjligheter till ökad bredd i utbildningen.

Många av studenterna är nöjda med sin utbildning, speciellt de i svensk folkmusik. Det man dock saknar är mera stöd och drivkraft från lärarna. Det saknas också tydliga kursplaner och många studenter anser att de i alltför stor utsträckning får klara sig själva. Generellt sett finner bedömargruppen att det finns för många valbara kurser och otillräckligt med studievägledning.

Övningslokalerna är funktionella, men att studenterna inom afroamerikansk musik och folkmusik får hålla till i lokaler med dålig ventilation är uppseendeväckande.

Kontakterna mellan inriktningarna mot klassisk musik, afroamerikansk musik och folkmusik bör förbättras.

Studenterna på den individuella inriktningen känner sig mycket ensamma i sina studier och vill ha fler gemensamma kurser. Bedömargruppen rekommenderar att man överväger möjligheterna att i stället för en separat individuell inriktning öka bredden i improvisations-, världsmusik- och kompositionsutbildningarna, och därigenom skapa utrymme för individuella inriktningar

inom dessa utbildningar. På så sätt skulle de studenter som väljer en individuell inriktning lättare integreras med andra studenter på utbildningarna.

Komposition

Bedömaregruppen anser att kompositionsutbildningen på Musikhögskolan i Göteborg håller bra kvalitet och har ett utmärkt innehåll och att studenterna får en bra utbildning till tonsättare. Lärarna är mycket kompetenta och man har en god genomströmning.

I kompositionsprogrammets profil ingår tvärkonstnärliga projekt där lärarna uppmuntrar studenterna till samarbeten med andra konstformer. Sådana sker med bl.a. litterär gestaltning, film- och fotohögskolan samt i projekt med opera- och scenutbildningarna. Professionella orkestrar och ensembler utgör en årlig återkommande samarbetsresurs för studenterna, där också ensembler specialiserade på nykomponerad musik ingår.

Samtliga lärare är vid intervjutillfället män och åtta av tio studerande är män. Vid platsbesöket framkom det att studenterna saknar kvinnliga lärare som förebilder, vilket de ser som ett problem. De ansåg inte att utbildningen motsvarade det professionella musiklivet där det finns flera aktiva kvinnliga tonsättare.

Rekommendationer

Bedömaregruppen rekommenderar följande:

- ge lärarna möjlighet till kompetensutveckling
- fler tillsvidareanställda lärare behöver anställas, framför allt inom inriktningarna improvisation och världsmusik
- öka antalet lärarledda undervisningstimmar på huvudinstrumentet
- uppnå bättre balans mellan obligatoriska och valbara kurser

Kungl. Musikhögskolan

Tillsvidareanställda lärare 2005: 18 kv, 46 m Varav professorer: 1 kv, 18 m Varav lektorer: 10 kv, 15 m Varav adjunkter: 7 kv, 13 m	Helårsstuderande på 1–40 p 2005: 136 Helårsstuderande på 41–80 p 2005: 121 Helårsstuderande på 81–120 p 2005: 104 Helårsstuderande på 121–160 p 2005: 86 Helårsstuderande på 161–200 p 2005: 1
Korttidsanställda lärare (1-5 år) 2005: 15 m Varav professorer: 7 m Varav övriga disputerade lärare: 3 m Varav adjunkter: 5 m	HPR/HST på 1–40 p: 0,98 HPR/HST på 41–80 p: 1,00 HPR/HST på 81–120 p: 0,95 HPR/HST på 121–160 p: 0,95 HPR/HST på 161–200 p: 1,00
Timlärare 2005: 34 kv, 129 m	Antal examinerade kandidatexamensarbeten 2005: 0 Antal examinerade magisterexamensarbeten 2005: 0 Yrkesexamen 2005: 58

Ämnesmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar

Kungl. Musikhögskolan (KMH) har sitt ursprung i den av kung Gustav III instiftade Kungl. Musikaliska Akademin år 1771, och kan därmed räknas som en av de äldsta musikhögskolorna i världen. Tvåhundra år senare, 1971, fördes huvudansvaret för den högre musikutbildningen över till KMH i Stockholm.

Vid KMH bedrivs musikerutbildning med olika inriktningar som klassisk, jazz och afroamerikansk tradition, folkmusik från andra kulturer och svensk folkmusik. Det finns även ett kompositionsprogram, ett dirigentprogram, ett individuellt program och programmet musik- och medieteknik. Därtill tillkommer olika magisterprogram som tidig musik, kammarmusik- eller orkesterinriktning, folkmusik och konstmusik från andra kulturer, svensk folkmusik, musikteori, kördirigering, orkesterdirigering och komposition. Man ger också kyrkomusikerutbildning och organistexamen. Avancerad påbyggnadsutbildning inom de olika inriktningarna erbjuds också. Till dessa utbildningar ska också läggas lärarutbildning med inriktning musik.

På Edsbergs slott bedrivs sedan 1958 undervisning i violin, viola, violoncell, piano samt kammarmusik i form av tematiska studier. Verksamheten bedrevs ursprungligen av Sveriges Radio, men är nu en del av institutionen för klassisk musik vid KMH.

Utbildningarna finansieras med ett takbelopp som även omfattar musiklejarutbildningen. Utbildningen av dirigenter och i elektroakustisk komposition har en särskild anslagspost. I självvärderingen skriver man att finansieringen av utbildningarna minskat sedan mitten av 90-talet.

Könsfördelningen bland studenterna skiljer sig åt mellan de olika inriktningarna. Inom t.ex. jazz och afroamerikansk tradition är det en stark manlig

dominans. I självvärderingen skriver man att man har olika åtgärder för att utjämna könsfördelningen inom alla inriktningar.

Lärarkåren består till största del av korttidsanställda och timlärare. Under 2005 utgjorde de tillsammans 74 % av lärarkåren. Könsfördelningen bland lärarna visar en klar majoritet av manliga lärare. Bland de tillsvidareanställda lärarna är 72 % män, medan det inte finns några kvinnor bland lärare med förordnanden mellan ett till fem år. Av de timanställda lärarna är 79 % män. Vid platsbesöket noterade bedömargruppen att ledningen är medveten om problemet och anstränger sig för att göra något åt det.

Många av lärarna är aktivt utövande musiker, vilket medför att de undervisar på deltid. Flera av dem har sin utbildning från musikhögskolor i Sverige eller utomlands. Under 2005 hade de tillsvidareanställda lärarna 20 % nedläggning i tjänsten för egen kompetensutveckling. Här kan ingå artistisk verksamhet, studiebesök och konsertbesök.

Enligt självvärderingen så förser den höga andelen timlärare musikhögskolan med spetskompetens inom olika områden, och med ett nationellt och internationellt nätverk som kommer studenterna till del. En baksida med det stora antalet timlärare, menar man, är att det inte finns tillräckligt med tillsvidareanställda lärare för att arbeta med planering och ledning av Musikhögskolans verksamhet.

Enligt självvärderingen saknas rutiner och strukturer för kursvärderingar. Detta bekräftades vid platsbesöket, där det framkom att kursvärderingar genomfördes sporadiskt och att det sällan förekom någon uppföljning av dem. Strukturer och rutiner för kursvärderingar är under utveckling.

Grundutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Söktrycket till utbildningarna är högt: mellan 1 200 och 1 400 per år. Av dessa antas ca en tiondel. Vissa instrumentgrupper har svag rekrytering, som kontrabas och träblås. Förkunskaperna varierar, men det är få sökande som kommer direkt från gymnasiet.

Utbildningarna inleds med en veckas introduktionskurs, där studenter från de olika programmen och inriktningarna träffas. Vid platsbesöket framkom det att denna vecka är mycket populär, då studenterna från olika utbildningar träffar varandra. Studenterna önskar någon form av återkoppling eller uppföljning av denna vecka med gemensamma studentträffar.

Samtliga utbildningsprogram är upplagda så att man läser flera kurser parallellt. Den största delen av studietiden ägnas åt huvudinstrumentet, ca 40 till 60 %. Mellan 20 och 25 % av kurserna är valbara.

Varje student får vid kursstarten en mentor. Mentorn ska stödja, vägleda och följa upp studenterna under utbildningen. Vid platsbesöket noterade bedömargruppen att flera studenter uttryckte positiva åsikter om mentorskap, medan det för andra fanns oklarheter kring mentorns roll och funktion. Några studenter hade ingen aning om att de hade en mentor, medan andra såg mentor och rektor som synonyma.

Individuell undervisning är den dominerande undervisningsformen. Den skiljer sig dock mellan de olika utbildningarna. På t.ex. programmet musik- och medieteknik så sker större delen av undervisningen i projektform.

Examinationen omfattar skriftliga tentamina, konserter, kompositioner, arrangemang m.m. Terminsprovet är huvudformen för examination av kurser och moment. Här spelar eller sjunger studenten inför en jury, och tillsammans med juryn diskuterar studenten utvecklingen under terminen.

Många studenter studerar på deltid, vilket kan bero på att de ofta har engagemang utanför utbildningen. Detta uppmuntras så länge det inte avsevärt påverkar studieresultaten. I självvärderingen skriver man att deltidsstudierna påverkar genomströmningen. Antalet studenter som examineras från utbildningarna är lägre än det antal studenter som antas. Ibland ligger genomströmningen på 50 %.

Ett annat skäl till den låga genomströmningen är att många studenter inte slutför sin utbildning då de blir professionellt engagerade utanför högskolan. Historiskt sett, menar högskolan, så saknar examensbeviset betydelse för den professionella yrkeskarriären. Något som under de senaste åren dock förändrats i och med europeiseringen av högre utbildning där examina spelar en större roll för vidare studier och anställningar utomlands.

Bedömargruppens samlade intryck, bedömningar och rekommendationer

Kungl. Musikhögskolan uppvisar en förhållandevis god ekonomi, en stabil rekrytering av studenter, lärare med hög kompetens och en kreativ konstnärlig miljö. Studenter och lärare visar stort engagemang i utbildningen. De tematiska studierna vid Edsbergs slott är ett utmärkt exempel på satsningen på spetskompetens. Här är kommunikationen mellan lärare och studenter mycket god och de får bra återkoppling från sina lärare vid konserter. Jämfördhetsaspekter drar dock ner den samlade bedömningen något.

Organisatoriska problem gör att kommunikationen mellan ledning och lärare, och mellan administrationen och studenterna, inte fungerar tillfredsställande. Samarbetet mellan de olika musikavdelningarna fungerar inte heller tillfredsställande. En ny organisationsstruktur är under utveckling, vilket kan avhjälpa en del av problemen.

I självvärderingen skriver man att KMH deltar i ett flertal utbytesprogram, men att det är ungefär hälften så många studenter från KMH som reser ut jämfört med antalet inresande. Likaså är det få lärare som väljer att arbeta utomlands en tid. Vi anser att KMH inte uppmuntrar studenter och lärare till utlandsvistelse i den utsträckning som är önskvärd.

För att få ekonomin att gå ihop drar man ner på undervisningen och använder en stor andel timlärare. I en sådan situation är det viktigt med en organisation som har ett övergripande ansvar för organiserandet och uppföljningen av utbildningen.

Det geografiska läget borgar för att studenterna har mycket goda möjligheter att etablera sig efter utbildningen. Tyvärr förvaltas inte detta på bästa sätt av högskolan. Här borde högskolan knyta mer externa kontakter i stället för att lägga över ansvaret för detta på studenterna.

Vi har noterat att vissa lärarresurser inte används i den utsträckning som är önskvärd. Detta gäller instrumentlärare som har få eller inga studenter alls. Dessa lärare blir då en outnyttjad resurs som i stället borde användas på annat sätt.

Under platsbesöket så påpekades det att bibliotekets öppettider inte är anpassade till studenternas behov och att samlingarna är bristfälliga. Detta anser vi bör ses över.

Musiker med klassisk inriktning

Musikhögskolan har ett högt anseende både nationellt och internationellt, vilket bedömargruppen menar märks hos både lärare och studenter. Det är också otvivelaktigt så att studenterna håller en hög nivå vilket är en följd av god undervisning och en mycket hög antagningsnivå. Det är stor konkurrens om studieplatserna, och de som blir antagna är synnerligen motiverade.

Musikhögskolan har den stora fördelen att befinna sig i en särskilt rik konstnärlig miljö. Men en god och lång tradition kan dock ha en baksida. Intervjuerna vid platsbesöket gav intryck av att historien och traditionen är mycket starka vid den klassiska institutionen. Kursutbud och undervisningsmetoder bygger på långvariga traditioner. Vid platsbesöket efterlyste studenterna fler valmöjligheter i sina studier, och det är bedömargruppens intryck att det inom klassisk musik finns en stark styrning av kursplanen och få valbara kurser. Detta kan skapa en låg motivation hos studenterna till att göra egna val. Antalet kursplaner är dock exceptionellt stort, mellan 700 och 800, vilket lätt kan bli oöverskådligt att administrera. Här kan en minskning ske.

Studentinflytandet på den klassiska institutionen är dåligt. Det tycks finnas en bristfällig kommunikation och kontakt mellan studenter, lärare och ledning. Bedömargruppen rekommenderar att detta ses över. Studenterna vid Edsbergs slott har mycket god kommunikation och kontakt med lärarna och upplever det som att de får värdefull uppmärksamhet från lärare och ledning.

På grund av minskade anslag ges färre undervisningstimmar, men också mindre orkesterverksamhet. Det är viktigt att skolans ledning följer upp detta och ser till så att det inte görs för stora nedskärningar på undervisningen.

Lärarna har hög och relevant kompetens och det finns en stor andel professorer. Lärarna har också hög konstnärlig profil med egen konsertverksamhet både inom landet och utomlands. Det verkar dock som att det finns en mycket varierande praxis när det gäller resurstilldelningen för lärarnas kompetensutveckling och konstnärliga utvecklingsarbete. Vi anser att detta bör ses över.

Organist och kyrkomusiker

Musikhögskolan har en lång tradition i utbildningen av organister och kyrkomusiker. Institutionens lärare har under många år utmärkt sig med att publicera läroböcker i orgelspel och improvisation.

Stockholms rika kyrkomusikmiljö ger goda möjligheter till inspiration och praktik under studietiden. Studenterna får härmed en naturlig inblick i de framtida arbetsförhållandena.

Musikhögskolan befinner sig i en övergångsfas med en förestående flytt till nya byggnader. För studenterna i orgel ser instrumentsituationen och övningsmöjligheterna rimliga ut, även om det mitt på dagen kan vara svårt att få tillgång till en orgel.

Progressionen är god i kyrkomusikerutbildningen. Antalet undervisningstimmar verkar rimligt i de olika ämnena, och ämnesbredden är god. Under det första året är det många obligatoriska ämnen, medan valfriheten ökar under de efterföljande åren. Här saknar dock studenterna studievägledning. Praktikmöjligheterna är goda, men det behövs en formaliserad praktikvägledning.

Lärarnas arbetssituation är tillfredsställande. De har hög kompetens och flera av orgellärarna undervisar på deltid, kombinerat med att vara aktiva som organist eller kyrkomusiker. Vid platsbesöket fick dock bedömargruppen intryck av ett bristande engagemang, vilket tar sig uttryck i att studenterna känner sig utelämnade åt sig själva och inte inspireras till att delta i utåtriktade verksamheter som studieresor och utvecklingsstudier. Om högskolan ska behålla sin goda nivå på organist- och kyrkomusikerområdet så är det synnerligen nödvändigt att ny energi tillförs. Det kan vara i kraft av en mer befrämjande intern struktur, eventuellt nya lärare, inspirerande gästlärare och olika utbytesarrangemang.

Kungl. Musikhögskolan har alla möjligheter till att förmedla goda internationella kontakter till studenterna. Alltför få använder sig av dessa möjligheter. Mentor och lärare bör här i mycket högra grad vägleda och inspirera studenterna.

Jazz och afroamerikansk musik, folkmusik och musik från andra kulturer

Högskolan har en relativt stor jazz- och afroavdelning, och en mindre folkmusikavdelning. Det finns en nyinrättad professur i jazz på 50 %. Utbildningen har många tillsvidare- och timanställda lärare. De har hög kompetens och bra kontakt med yrkeslivet som kommer studenterna till del.

Studenterna är mycket nöjda med sin utbildning och sina möjligheter att bilda nätverk, och att spela på olika scener i Stockholm. Tyvärr är det få studenter som väljer att förlägga en del av sina studier utomlands. Lärarna bör anstränga sig mer för att uppmuntra studenterna till internationella utbyten. Studenterna bör bättre utnyttja möjligheterna till att bilda internationella nätverk för att bl.a. få olika perspektiv på det musikaliska och pedagogiska områ-

det. Vid platsbesöket uttryckte studenterna en önskan om bättre kontakt och mera samarbete mellan avdelningarna i afromusik och klassisk musik.

Folkmusikavdelningen fungerar mycket bra, dels för att den är liten, dels tack vare den aktiva och motiverade lärarkåren. Vi anser att högskolan i stort borde ta lärdom av folkmusikavdelningen när det gäller arbetet med ett fungerande mentorskap, kursvärderingar och kvalitetssäkring.

På jazz- och afromusikutbildningen är det problem med otydliga kursplaner och oviljan bland studenterna att ta ut sin examen. Både lärare och studenter ser examensbeviset som en ren formalitet som inte är så viktig. Lärarna menar att det ligger på studentens ansvar att ta ut sin examen.

Med anledning av den nya examensordningen och Bologna-internationaliseringen så skulle alla lärare, och speciellt mentorerna, uppmuntra studenterna att ta ut sin examen.

Könsfördelningen uppvisar en kraftig dominans av män. Musikhögskolan har vidtagit åtgärder för att ändra den traditionellt ojämna könsfördelningen inom jazz.

Komposition

Bedömargruppen anser att kompositionsutbildningen håller bra kvalitet och att studenterna får en adekvat utbildning. Lärarkåren har hög kompetens inom sina områden och verkar även parallellt utanför skolan som tonsättare. Skolan har flera kontakter med ensembler och orkestrar både inom och utanför skolan på alla studienivåer, där studenten genom övningar och kompositioner ges stora möjligheter till att utvecklas musikaliskt och att lära sig hantverket. Examination och handledning verkar fungera tillfredställande och man har god genomströmning på utbildningen.

Fem professorer, lektorer och adjunkter är knutna till utbildningen, och alla är män. Studenterna består, sammantaget för hela avdelningen komposition och dirigering, av 68 % män och 32 % kvinnor. Under intervjuerna med lärarkåren framkom en medvetenhet om den sneda könsfördelning som råder bland lärarna. De sa sig ha olika handlingsplaner för att öka jämställdheten då nya lärare ska tillsättas, och när man bjuder in gästlärare.

Studenterna berättade vid platsbesöket att man diskuterat med lärarna om verkligheten utanför skolan med flera aktiva professionella kvinnliga tonsättare, och att detta inte avspeglas i undervisningen. Avsaknaden av kvinnliga förebilder på utbildningen och den konstnärliga bredd som olika konstnärskap kan ge hade också tagits upp i dessa diskussioner.

Dirigering

Bedömargruppen anser att utbildningen till dirigent håller bra kvalitet. Kursplanerna innehåller de moment och kurser som behövs för en adekvat utbildning i dirigering. Påbyggnadsprogrammet omfattar studier på mycket avancerad nivå och man poängterar bl.a. kontakter med det professionella musiklivet.

En gästprofessor, och flera lektorer och adjunkter, är knutna till utbildningen. De har hög kompetensnivå och är aktiva inom dirigentyrket och musiklivet utanför skolan. Skolans kontakter med ensembler och orkestrar inom och utanför skolan borgar för en stabil grund i utbildningen där studenterna övas i dirigeringsens alla konstnärliga delområden.

Examinationer och handledning verkar fungera tillfredställande och man har god genomströmning på utbildningen.

Liksom för kompositionsutbildningen råder det sned könsfördelning bland lärarna. Man är dock medveten om problemet och det finns handlingsplaner för detta. Det finns också en framtida förhoppning om att fler utbildade kvinnliga dirigenter gör att urvalet växer vid tjänstetillsättningar.

Rekommendationer

Bedömaregruppen rekommenderar följande:

- förbättra de internationella kontakterna på alla utbildningar
- studentmedverkan förbättras och uppmuntras
- öka studenternas möjligheter till återkoppling från juryn vid examinationerna
- förbättra kommunikationen mellan ledning, lärare och studenter

Luleå tekniska universitet: institutionen för musik och medier

Tillsvidareanställda lärare 2005: 2 kv, 5 män Varav professorer: 5 m Varav lektorer: 1 kv Varav adjunkter: 1 kv Timlärare 2005: 1 kv, 2 m	Helårsstuderande på 1–40 p 2005: 11 Helårsstuderande på 41–80 p 2005: 5 Helårsstuderande på 81–120 p 2005: 1 Helårsstuderande på 121–160 p 2005: 1 HPR/HST på 1–40 p: 0,72 HPR/HST på 41–80 p: 0,80 HPR/HST på 81–120 p: 2 HPR/HST på 121–160 p: 2 Antal examinerade kandidatexamensarbeten 2005: 0 Antal examinerade magisterexamensarbeten 2005: 0 Yrkesexamen 2005: 1

Ämnesmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar

Institutionen för musik och medier utgör en av Luleå tekniska universitets institutioner som inte är lokaliserad till universitetsområdet, istället ligger den i Piteå. Institutionens profil är en kombination av musik, ljudteknik och media. Inom musikområdet bedrivs konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete, grundutbildning för konsertorganister, kyrkomusiker och kompositörer samt musiklärarutbildning. Dessutom ges ett omfattande utbud av fristående kurser inom området.

Luleå tekniska universitet har valt att inte inrätta en nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete, utan ansvaret för detta arbete ligger inom den filosofiska fakultetsnämnden.

Enligt självvärderingen så fördelas anslagen till grundutbildningen enligt ett internt resursfördelningssystem. Mellan 8 och 15 % av anslaget avsätts för universitetets strategiska satsningar. Man skriver också att de institutionsgemensamma kostnaderna under åren har ökat så att man tvingats reducera kostnaderna för undervisningen, i vissa fall upp till ca 20 %, vilket påverkat undervisningstätheten.

Könsfördelningen skiljer sig åt mellan de olika utbildningarna. Det finns få kvinnor på kompositionsutbildningen, medan det är jämnare könsfördelning på kyrkomusikerutbildningen. På konsertorganistutbildningen är det fler kvinnor än män.

Lärarkåren består till största del av tillsvidareanställda lärare. År 2005 bestod lärarkåren av tio personer varav tre var timanställda. Könsfördelningen bland lärarna är ojämn, då 70 % procent är män.

Ser man till fördelningen av lärarna mellan de olika utbildningarna så fanns det 2006 en tillsvidareanställd lärare knuten till konsertorganistutbildningen. För att inte låsa fast sig vid en lärare skapar man ett ekonomiskt utrymme

för gästlärare med spetskompetens inom olika områden. Kyrkomusikerutbildningen hade under samma tidsperiod fem tillsvidareanställda lärare, medan kompositionsutbildningen hade en tillsvidareanställd lärare. Kompositionsutbildningen bedrevs till största del av timlärare.

Nedsättningen i tjänst för eget konstnärligt utvecklingsarbete och kompetensutveckling skiljer sig åt mellan tjänstekategorierna. För adjunkter är det 12 % nedsättning medan motsvarande siffror för lektorer är 22 % och för professorer 30 %.

Enligt självvärderingen så håller man på att utveckla ett system för kursvärderingar som är anpassad till musikhögskolan. Studenternas synpunkter samlas nu in av lärarna och man har månatliga gemensamma möten med studenter, lärare, programkoordinator och studievägledare.

Grundutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Söktrycket till de olika utbildningarna varierar och urvalet sker med prov. Till konsertorganistutbildningen antog man höstterminen 2005 8 studenter, från att under tidigare år legat på 1–2 studenter per år. För kyrkomusikerutbildningen har rekryteringsunderlaget minskat. Detta beror delvis på vikande förkunskaper hos de sökande, något man menar är en följd av att Svenska kyrkan minskat sin musikundervisning. Musikhögskolan har emellertid under de två senaste åren lyckats rekrytera ett flertal studenter till kyrkomusikerutbildningen som avser att gå färdig den.

I likhet med kyrkomusikerutbildningen har söktrycket sjunkit till kompositionsutbildningen. I självvärderingen skriver musikhögskolan att de sökandes teoretiska och konstnärliga kunskaper blivit lägre. Detta har gjort att man under vissa år inte antagit studenter till utbildningen. År 2005 antogs två studenter, men en hoppade av.

Varje år ges en frivillig introduktionsperiod som omfattar åtta veckodagar och två helgdagar. Syftet är att studenterna från de olika programmen ska lära känna varandra och få kännedom om universitetet, institutionen och Piteå.

Konsertorganistutbildningen är tvåårig, med möjlighet att fortsätta ett tredje år. Undervisningen är till största del individuell. Studenterna har möjlighet att bedriva studierna på distans vilket innebär att de får undervisning på högskolan ett visst antal gånger per termin. Utbildningen har en majoritet av utländska studenter.

Under de två första åren på kyrkomusikerutbildningen ges mycket undervisning på orgel, piano, sång och kör. Individuell handledning utmärker undervisningen. Undervisningen i orgelspel, sång och piano bedrivs även i masterclassform. Undervisning i teoretiska ämnen bedrivs i små grupper.

Utbildningen i komposition är tre- eller fyraårig. När det gäller de konstnärliga delarna sker undervisningen individuellt. När tillfälle och möjlighet ges till undervisning i kontrapunkt och ensembleledning sker detta i grupp.

Vid platsbesöket framkom att det är få studenter som tar ut sin examen. Man menar att detta är en traditionsfråga och att möjligheterna på arbets-

marknaden inte förbättras för att man har en examen. Samtidigt menar man att den nya examensordningen kommer att leda till att fler studenter tar ut sin examen.

Genomströmningen på utbildningen är överlag god. I självvärderingen skriver man att genomströmningen är beroende på studenternas finansiella situation. Är denna god så är genomströmningen god. Då många som går utbildningen i dag är utländska studenter, med små möjligheter till studiemedel från sitt hemland, påverkar det genomströmningen negativt. Under tidigare år, med fler svenska studenter, var genomströmningen mycket god.

Bedömgrensgruppen samlade intryck, bedömningar och rekommendationer

Bedömgrensgruppen konstaterar att musikhögskolan med förhållandevis små resurser lyckats bygga upp utbildningar med god bredd och djup. Utbildningarna är välorganiserade och man har ett nära samarbete med det omgivande samhället. Jämställdhetsaspekter drar dock ner den samlade bedömningen något.

Trots det något isolerade geografiska läget så har man jämförelsevis många intressanta internationella verksamheter, i form av utländska gästlärare och studieresor. Genom att ligga på en liten ort kan studenterna i lugn och ro satsa på sin musikaliska utveckling.

Det totala antalet helårstudenter år 2005 på de olika utbildningarna uppgår till 18 stycken. På t.ex. kompositionsutbildningen finns det mycket få helårsstudenter, vilket påverkar den kritiska och kreativa miljön. Med den nya examensordningen hoppas man på att fler utländska studenter kommer till Piteå.

Med få studenter ges möjligheter till nära kontakt mellan lärare, ledning och studenter. Lärarnas kontaktnät är också lättillgängligt för studenterna. Studenterna är engagerade i sin utbildning. Denna lilla miljö är emellertid sårbar. Utbildningarna riskerar att stå och falla med så få lärare. Det finns inga ersättare om någon lärare försvinner, vilket får konsekvenser för kontinuiteten i utbildningen.

Denna situation påverkar också de faktiska möjligheterna till kompetensutveckling och forskning i tjänsten för de tillsvidareanställda lärarna. Med få tillsvidareanställda lärare och begränsad tillgång till vikarier är det svårt att få tid till egen konstnärlig forskning och utvecklingsarbete. Då är det viktigt att organisation och ledning fungerar på sådant sätt att lärarna bereds möjligheter till detta.

I det här sammanhanget finner bedömgrensgruppen det anmärkningsvärt att Luleå tekniska universitet inte inrättat en nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete. I och med den nya examensordningen med tre olika utbildningsnivåer är det än mer viktigt för de konstnärliga utbildningarna att ha en särskild nämnd som ansvarar för det konstnärliga utvecklingsarbetet. Konstnärligt ut-

vecklingsarbete kan inte åläggas det fåtal lärare som nu bär upp utbildningen, eftersom de inte hinner med det arbetet också.

Vi vill också fästa uppmärksamhet på att en breddning av utbildningsutbudet kräver en breddning av kompetensen. Den befintliga lärarkåren har hög kompetens inom sina områden, men behöver förstärkas och breddas om man framöver vill inrätta andra inriktningar än de nu existerande.

Konsertorganist och kyrkomusiker

De moderna och välutrustade lokalerna och byggnaderna ger goda arbetsmöjligheter för studenter och lärare, och det finns även goda övningsmöjligheter för organiststudenterna.

Undervisningstätheten i de olika ämnena är rimlig och kvaliteten på undervisningen förefaller vara god. Vi upplever att det finns en bra och kreativ gemenskap, och det är positivt att studenterna ges möjligheter till att delta i varandras individuella undervisning.

För de studenter som går på kyrkomusikerutbildningen så finns det dock för lite praktik och kontakt med församlingslivet under utbildningen. Detta bör ses över.

I Piteå har man under många år satsat på bra och attraktiva tillsvidareanställningar på heltid, vilket naturligtvis betyder färre antal lärare och färre valmöjligheter för studenterna. I gengäld har detta gett en bra och nyttig stabilitet i lärarkåren. Det har varit möjligt att behålla en stab av lärare med gediget renommé såväl inom som utanför den svenska musikvärlden.

Såväl lärare som studenter är mycket medvetna om det internationella perspektivet i utbildningarna, och de många gästlärarna och studieresorna gör sammantaget Piteå till en attraktiv studiemiljö.

Nedsättning i tjänsten med 30 % för konstnärligt utvecklingsarbete för professorer är under de rådande ekonomiska ramarna tillfredsställande.

Komposition

Bedömargruppen anser att kompositionsutbildningen håller bra kvalitet, att de fortlöpande examinationerna sker som de ska och att utbildningens kurser håller måttet för en bra utbildning till kompositör eller tonsättare.

På utbildningen finns det en professur sedan 1989 samt tre timanställda adjunkter i kontrapunkt, elektroakustisk komposition och komposition. Genomströmningen verkar vara god med ett fåtal fall av studieuppehåll.

I självvärderingen skriver man att de tio studenter som genomgått utbildningen är verksamma som tonsättare och att 40 % av dem samtidigt arbetar som lärare på förberedande utbildningar och högskoleutbildningar i komposition.

Lärarkåren består endast av män, men det är något som man inte ens berör i självvärderingen. På studerandenivå försöker man ha båda könen representerade vid konserter och man försöker, som man säger i självvärderingen, att ”lyfta fram” aktiva kvinnliga tonsättare.

Den nya professionella ensemblen för barock och nyskriven musik som startat i regionen torde kunna hjälpa upp de problem som Piteås musikhögskolas minskade ensemble- och orkesterverksamhet tidigare gett utbildningen.

Rekommendationer

Bedömaregruppen rekommenderar följande:

- inrätta en nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete
- aktivt förbättra rekryteringen av nya studenter
- förbättra möjligheterna till praktik för kyrkomusikerstudenterna
- utjämna den mycket sneda könsfördelningen

Lunds universitet: musikhögskolan i Malmö

Tillsvidareanställda och flerårsförordnade lärare 2005: 12 kv, 37 m Varav professorer: 8 m Varav lektorer: 3 kv, 7 m Varav adjunkter: 9 kv, 22 m Timlärare 2005: 13 kv, 38 m Forskarstuderande: 3 m	Helårsstuderande på 1–40 p 2005: 47 Helårsstuderande på 41–80 p 2005: 45 Helårsstuderande på 81–120 p 2005: 32 Helårsstuderande på 121–160 p 2005: 27 Helårsstuderande på 161–200 p 2005: 25 Helårsstuderande > 200 p: 4 HPR/HST på 1–40 p: 0,98 HPR/HST på 41–80 p: 0,91 HPR/HST på 81–120 p: 1,00 HPR/HST på 121–160 p: 1,18 HPR/HST på 161–200 p: 0,96 HPR/HST på > 200 p: 1,75 Antal examinerade kandidatexamensarbeten 2005: 7 Antal examinerade magisterexamensarbeten 2005: 21 Yrkesexamen 2005: 5

Ämnesmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar

Musikhögskolan har sitt ursprung i Malmö musikkonservatorium som grundades 1907. Det omvandlades till en statlig musikhögskola 1971. Sedan 1977 är Musikhögskolan i Malmö en del av Lunds universitet och består dels av musiklärarutbildningen, dels av musiker- och kyrkomusikerutbildningarna. Musikerutbildningen har olika inriktningar som klassisk, jazz och improvisation, arrangering och komposition. Utöver dessa finns diplomprogram och forskarutbildning i musik.

Enligt självvärderingen så är ekonomin stabil, men det stora utbildningsåtagandet kommer att framöver leda till en sämre ekonomi. De senaste tio åren har utmärkts av en stark expansion med ett större utbildningsuppdrag, dock utan extra resurstilldelning. Man har sett det som viktigt att satsa på undervisningstäthet och ca 85 % av de disponibla medlen går till lärarnas löner.

Sett över alla utbildningarna så är könsfördelningen bland studenterna ganska jämn: 54 % är män och 46 % är kvinnor. Ser man till de olika utbildningarna är dock bilden en annan. På jazzmusikerutbildningen så är majoriteten av studenterna män (96 %), medan det omvända gäller på klassisk musik, där 86 % är kvinnor. På kyrkomusikerutbildningen är det en något jämnare könsfördelning med 42 % män och 58 % kvinnor.

Lärarkåren består till stor del av korttidsanställda lärare och timlärare. Under 2005 utgjorde de 65 % av lärarkåren. Omfattningen av deras undervisning är dock betydligt mindre än vad den är för de tillsvidareanställda lärarna. Undervisningen genomförs till större del av adjunkter.

Könsfördelningen i lärarkåren visar en klar majoritet av manliga lärare. Av de tillsvidareanställda lärarna är 74 % män, av de korttidsanställda lärarna är 86 % män och av timlärarna är 84 % män.

Enligt självvärderingen så är flera professurer utformade så att innehavaren både kan vara aktiv professionellt och undervisa på grundutbildningen. Detta menar man har stor betydelse för kvaliteten på utbildningarna.

De tillsvidareanställda och flerårsförordnade lärarna har 10 % nedsättning i tjänsten för kompetensutveckling. Utöver detta har adjunkterna 10 % nedsättning för konstnärlig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete, och ej befordrade lektorer har 20 % nedsättning för konstnärligt utvecklingsarbete och forskning.

Det förekommer inte någon generell skriftlig kursvärdering av hela utbildningen. Enskilda lärare tillämpar dock olika typer av kursvärderingar, muntliga som skriftliga. Däremot kallas varje lärare till en mitterminkonferens där varje students studieresultat diskuteras tvärs över ämnesgränserna. Studenterna kallas sen till utvecklingssamtal med utbildningsledningen där man diskuterar studieresultaten. Återkoppling sker till berörda lärare. Resultaten av åtgärderna följs upp vid nästa utvecklingssamtal.

Utbildningsrådet har föreslagit ett webbaserat kursvärderingsystem för att uppfylla högskoleförordningens bestämmelser. Systemet har ännu inte startat.

Musikhögskolan har satsat på studenthälsa. Alla som studerar eller arbetar vid musikhögskolan har tillgång till läkare, sjukgymnast, kurator och audionom. Studenterna har även tillgång till privatpraktiserande psykoterapeuter.

Man har också inrättat ett karriärkontor där studenter får hjälp med yrkesvägledning. Här bedriver man också alumnverksamhet.

Lunds universitet har som mål att minst 25 % av studenterna ska delta i internationella utbytesprogram. I realiteten är det ca 10 % som gör det. Vid Musikhögskolan är det framför allt studenter på den klassiska inriktningen som väljer att förlägga en del av sin studietid utomlands.

Grundutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Söktrycket har under de senaste tjugo åren nästan fördubblats, från drygt 300 till drygt 500 sökande. Söktrycket till olika instrument varierar dock, framför allt inom klassisk inriktning. Det är t.ex. vanligt att omkring hundra söker till sång, medan det sällan är mer än fem som söker till oboe. Idealiskt antas två studenter till vardera av instrumenten, men vissa år har inga studenter antagits eftersom man ansett att de inte har tillräckliga förkunskaper. Under senare år pågår ett mer aktivt rekryterande genom uppsökande verksamhet av lärare och studenter på olika förberedande utbildningar.

År 2001 infördes en introduktionsvecka. Den innehåller bl.a. studentinformation, föreläsningar i ergonomi och biblioteksinformation. Veckan avslutas med att förstaårsstudenterna ger en konsert.

Under det första året är det endast obligatoriska kurser, medan det under andra året förekommer valfria kurser. I början av utbildningen är instrumentläraren aktiv för att efterhand lägga över mer ansvar på studenten.

Enligt självvärderingen så sker examination dels fortlöpande under utbildningen, dels genom uppspelningar och muntliga och skriftliga prov. Betingen är en terminsexamination som bedöms av en jury bestående av flera lärare i ämnet. Vid slutexamen förbereder och genomför studenten en slutkonsert med en timmes program.

Musikhögskolan har ett stort internationellt nätverk av utbildningsinstitutioner och organisationer. Både studenter och lärare deltar i de olika utbytesprogrammen.

Enligt självvärderingen så är genomströmningen god. Många studenter förlänger dock sin studietid med engagemang utanför högskolan. Något som de uppmuntras till att göra. Denna typ av studieuppehåll, menar man, är inte en nackdel eftersom det kan leda till anställningsbarhet och därför är man generös med att bevilja ledighet från studierna.

Forskarutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Forskarutbildning i musik, fri konst och teater inrättades år 2000. Tre doktorander med inriktning mot musik antogs vid årsskiftet 2001/2002. De studerar på deltid, mellan 50 och 75 %, och de första disputationerna beräknas äga rum under år 2007/2008. Forskarutbildningen genomförs i samarbete med Styrelsen för humaniora och teologi.

För antagning till forskarutbildningen krävs magisterexamen och projektbeskrivning. De sökande antas efter granskning av projektbeskrivningen. Här anlitas externa granskare. Läskurser och andra moment i utbildningen utgår från doktorandens inriktning. Avhandlingen består dels av ett konstnärligt arbete, dels en reflekterande text vars omfattning varierar utifrån avhandlingsprojektets omfattning.

Finansiering sker genom fakultetsmedel och doktoranderna har doktorandtjänst från första dagen.

Doktoranderna erbjuds sammanlagt 200 klocktimmar handledning under utbildningen. Handledningen kan ske enskilt eller i grupp. Det finns både huvudhandledare och bihandledare. Doktoranderna träffar sin huvudhandledare löpande och bihandledaren efter behov och överenskommelse.

Forskarutbildningen omfattar 40 poäng kurser och 120 poäng avhandling. Av kursdelen utgör 15 poäng metodkurs och resten är valbara kurser.

Vid platsbesöket framkom det att det inte finns några kursplaner för forskarutbildningen. Däremot finns en studieplan för forskarutbildningen vars tillämpning framgår av de individuella studieplanerna, som är tänkta att ersätta kursplanerna inom den konstnärliga forskarutbildningen.

De doktorander som går på utbildningen får själva utforma sina kurser och de har ännu inte haft någon examination av kurser. Under forskarutbildningen genomför de olika aktiviteter både inom och utanför musikhögskolan.

Efter överenskommelse med handledaren kan vissa av dessa ingå som moment på forskarutbildningen. I överenskommelse med handledaren kan doktoranden också gå externa doktorandkurser. Individuella studieplaner upprättas och revideras årligen. Blanketter har framtagits som nyligen reviderats för att bättre passa utbildningen.

Institutionstjänstgöring för doktoranderna är mycket begränsad. Det kan i vissa fall röra sig om några timmars undervisning.

Bedömargruppens samlade intryck, bedömningar och rekommendationer

Platsbesöket gav intryck av en entusiastisk och engagerad lärarkår med hög kompetens. Musikhögskolans geografiska placering med närheten till Danmark och övriga Europa är en stor fördel som används på bästa sätt, med kontakter med musikhögskolor på kontinenten. Jämställdhetsaspekter drar dock ner den samlade bedömningen något.

Kurserna har stor ämnesbredd och ämnesdjup. Studiegången är till största delen individuell och kommer tidigt i utbildningen. Vid platsbesöket framkom det att studenterna saknar studievägledning. Här skulle ett mentorssystem kunna fungera som ett sätt att stödja och vägleda studenterna.

Vad som också framkom vid platsbesöket var att beslut om studenternas ledighet från orkesterspel delegerats till studenterna själva; att de ska fatta ett enigt beslut om enskilda studenters ledighet. Vi finner det anmärkningsvärt att ledningen delegerat beslut om ledighet till studenterna. Detta är ett ledningsansvar och inget annat. Det framkom också att studenter lämnas ensamma att lösa konflikter mellan studenter och lärare utan stöd från ledningen. Vi anser att ledningen bör se över sina åtaganden.

Bedömargruppen konstaterar att trots en kreativ konstnärlig miljö så finns det mycket liten kontakt mellan de olika utbildningarna.

Bedömargruppen noterade vid platsbesöket att tillgängligheten till övningslokaler inte är optimal, vilket begränsar studenternas möjligheter till övnings-tid.

När det gäller forskarutbildningen så är den under utveckling och vi upplever den som ofärdig och ej tillfredsställande i sin struktur. Här kunde ett samarbete med Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet ge fruktsamma perspektiv på hur en konstnärlig forskarutbildning kan se ut i Sverige. Samarbetet kunde även berika institutionernas kursutbud, med en större bredd och variation. Man borde också använda sig av fler disputerade lärare från andra högskolor i Sverige och utomlands för att säkerställa kvaliteten.

Anmärkningsvärt är att forskarutbildningen saknar klara riktlinjer för vilka moment som ger kurspoäng och att de individuella studieplanerna inte existerar i genomarbetad form. Bedömargruppen anser att dessa brister äventyrar kvalitetssäkringen av forskarutbildningen.

Erbjudanden om institutionstjänstgöring för forskarstuderande präglas alltför mycket av bristande planering. Vi ser därför att man förbättrar möjligheterna för forskarstuderande att undervisa på grundutbildningen. Detta ger nyttiga erfarenheter och meriter, och kan utgöra ett välkommet resurstillskott i undervisningen.

Musiker med klassisk inriktning

Studenterna trivs och har tillgång till goda utbildningsmöjligheter med högt kvalificerade och engagerade lärare. Söktrycket har under flera år avsevärt ökat. Studierna är bra organiserade och upplagda. Utanför skolan finns ett stort konsertengagemang som organiseras av både lärare och studenter.

Musikhögskolans karriärkontor ser vi som positivt eftersom det kan få stor betydelse för studenternas arbetsmöjligheter efter studierna.

Studenterna upplever att deras kritik inte kommer fram, som t.ex. i självvärderingen där deras kritik saknas. De vet inte på vilket sätt de kan ta upp besvärliga problem mellan lärare och studenter. Bedömargruppen anser att ledningen måste se över detta och utveckla ett system som kan fånga upp problemen och lösa dem innan de utvecklar sig till de besvärligaste situationer.

Vid platsbesöket framkom det att organiserad kammarmusik förekommer i begränsad omfattning, och att det är möjligt att ta sig igenom studierna utan att ha deltagit i kammarmusikundervisningen. Vi anser att musikhögskolan bör se över organiserandet av kammarmusikundervisningen och hur deltagandet i den redovisas.

Musikerstudenterna är i liten grad engagerade i studentkåren, som i stället tenderar att domineras av musikleärarstudenterna. Det har också framkommit att samarbetet mellan musiker- och musikleärarstudenterna är bristfälligt. Vi anser att det är viktigt med ett sådant samarbete, inte minst på en mindre musikhögskola, och att man bör förbättra det.

Bedömargruppen har också noterat att studenterna på diplomprogrammet, som utgör spetsutbildningen på högskolan, har liten kontakt med yrkeslivet. De känner sig också isolerade och får lite handledning. Dessutom har de få möjligheter till orkesterspel. För att få spela med en orkester måste de först provspela för den, vilket inte ska behövas på en utbildning som studenterna redan har provspelat till. Överlag ansåg studenterna vid platsbesöket att kurser i praktiskt yrkesliv borde komma tidigt i utbildningen. Här måste högskolan ta sitt ansvar och se över diplomprogrammet.

Vid platsbesöket framkom också kritik mot bruket av övningsrummen. Vi menar att högskolan även bör se över detta.

Lärarna har hög relevant kompetens med professorer i centrala ämnen. Lärarna har också en hög konstnärlig profil med konsertverksamhet både i Sverige och utomlands. Det är berömvärt att resurser systematiskt avsätts för lärarnas kompetensutveckling och konstnärliga utvecklingsarbete.

Musikhögskolan har många internationella kontakter, men det är få studenter som själva reser ut, även om organiserandet av utbytet fungerar bra. Hög-

skolan bör även se över detta, och om lärarna kan involveras så att studenterna uppmuntras till utlandsstudier.

Organist och kyrkomusiker

Musikhögskolan är välförsedd med övningsinstrument och orglar, men mitt på dagen kan det vara svårt att hitta övningslokal och instrument. Musikhögskolan är inne i en omstrukturering av ledningen och den dagliga informationen fungerar ännu inte optimalt. Nya goda initiativ, som till exempel ”karriärkontoret”, är ännu inte en naturlig del i studenternas medvetande.

Lärarkompetensen är god: en professor och två timlärare är anställda för att sköta orgelundervisningen. Engagemanget är stort, men på längre sikt bör det avsättas ekonomiska resurser för att omvandla timanställning till tillsvidareanställning.

Med timlärare och bara en fast anställd professor skapas ingen kollegial verksamhet. Detta gör utbildningen sårbar och hämmar möjligheterna till utveckling av den.

Det är en stor kvantitet av gästföreläsningar och studieresor. Lärarna förmår inspirera studenterna med sina egna internationella kontakter. Ett flertal studenter väljer att kombinera sina studier med en vistelse vid ett utländskt musikkonservatorium.

Vad som är speciellt med Musikhögskolan i Malmö är att man också ger kantorsutbildning. Denna tvååriga utbildning kan ibland fungera som förstudier till kyrkomusikerutbildningen. Under alla omständigheter verkar det som ett bra och välfungerande undervisningsutbud.

Jazz- och improvisationsutbildningar

Högskolan har tills nyligen haft en professor i jazzkomposition, men denne har nu pensionerats och man har därmed förlorat en lärarresurs i ämnet. Nu finns det bara en tillsvidareanställd lärare med jazzinriktning. Han är också utbildningsledare och anställd på 50 %. De övriga lärarna har timanställning.

Utbildningen har bra lärarkompetens, men det är en alltför liten fast lärarkår. Utbildningsledaren får driva utvecklingen av utbildningen ensam, vilket gör den mycket sårbar och hämmar möjligheterna till utveckling av den. Vi menar att denna situation inte är hållbar i längden utan resurser måste tillföras för att upprätthålla utbildningens kvalitet. Ska man ansöka om kandidat- och masterexamen är det viktigt att stärka de eftersatta lärarresurserna med fler tillsvidareanställda lärare.

Med de lärarresurser som finns får studenterna dock bra studievägledning.

Trots att en av högskolans styrkor är internationalisering är det mycket få studenter som utnyttjar möjligheten till utlandsstudier. Här skulle lärarna i högre grad uppmuntra och styra studenterna till sådana studier.

Högskolan har speciella praktikveckor. Det saknas resurser så att lärarna kan närvara under praktikveckorna. Vi anser att praktikveckorna är en viktig

del i utbildningen och man bör därför se över resursfördelningen så att lärarna kan delta under dessa veckor.

Vid platsbesöket menade studenterna att kursplanerna är otydliga och att lärarna inte styr och sporrar dem tillräckligt.

Komposition

Bedömargruppen anser att kompositionsutbildningen på Musikhögskolan i Malmö håller bra kvalitet, att de fortlöpande examinationerna sker i god ordning och att utbildningens kurser är relevanta för utbildning till kompositör eller tonsättare.

I komposition finns det tio studenter, varav fyra är kvinnor. Kvinnligt konstnärskap belyses genom kvinnliga gästlärare i en annars helt manlig lärarkår. Diskussioner kring jämställdhet förs både med studenter och med ledning.

Skolan har ett gynnsamt geografiskt läge med både nationella och internationella kontakter. Kompositionsprojekt sker med Helsingborgs symfoniorkester och Malmö symfoniorkester. Den italienske professor som anställts i komposition har varit viktig för de europeiska kontakterna.

Från studenthåll anser man att enheten totalt sett fungerar väl. Utvärderingar sker successivt då läraren följer med i verkens tillblivelse. Som ett led i examinationen skriver studenten de första åren en utvärdering som läraren bemöter. Senare i utbildningen får man ta mer ansvar själv. Det femte året kan ett verk för t.ex. Helsingborgs orkester räknas som examenskonsert.

Vid platsbesöket framkom att utbildningen i arrangering med inriktning mot jazz hade bristande lärarresurser. Det är få seminarier och oplanerade projektveckor. Bedömargruppen föreslår därför att man ser över möjligheterna till en sammanslagning av utbildningen med den övriga kompositionsutbildningen för att bättre använda resurserna.

Rekommendationer

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- öka lärarresurserna där de behövs, som t.ex. inom jazz- och organistutbildningarna
- strukturera och utveckla forskarutbildningen
- utveckla samarbete mellan de olika musikerutbildningarna
- förbättra tillgången till övningslokaler

Mälardalens högskola: avdelningen för kammarmusik

Tillsvidareanställda lärare 2005: 2 män Varav professorer: 0 Varav lektorer: 2 män Timplärare: 1 kv, 9 män	Helårsstuderande på A-nivå 2005: 20 Helårsstuderande på B-nivå 2005: 19 Helårsstuderande på C-nivå 2005: 11 HPR/HST på A-nivån 2005: 0,95 HPR/HST på B-nivån 2005: 1,00 HPR/HST på C-nivån 2005: 1,00 Antal examinerade kandidatexamensarbeten 2005: 6 Antal examinerade magisterexamensarbeten 2005: 4

Ämnesmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar

Ämnet kammarmusik finns som en egen avdelning på institutionen för matematik och fysik, tillsammans med ämnena matematik, tillämpad matematik, fysik och flygteknik. Institutionen leds av prefekten tillsammans med sju studierektorer. En av dessa ansvarar för kammarmusikämnet och är dess konstnärlige ledare.

Målet med kammarmusikutbildningen är att vara en kombinationsutbildning, vilket innebär att samtidigt som man utövar musik så studerar man icke-konstnärliga ämnen. Examensbeteckningen är *kammarmusikutbildning och annan högskoleutbildning, 120 poäng*. Studierna i musik och andra ämnen är organiserade på halvfart. Förutom kammarmusikutbildningen ger också avdelningen fristående kurser i musik och dans.

Avdelningen tilldelas ersättning för 21 helårsstudenter. Av detta belopp går 80 % till programmet och 20 % till kursverksamhet inom musikerområdet, som t.ex. kör och dans. Denna ersättning är inte lika stor som den som andra musikerutbildningar i landet får eftersom utbildningen inte är en renodlad musikerutbildning. Sedan sex år tillbaka tilldelas man ytterligare ersättning, motsvarande ca 21 helårsstudenter i teknik. År 2005 beslöt dock fakultetsnämnden att dra in denna ersättning, men kom senare att ändra sig. Detta skapade en osäkerhet inför kommande planering. I självvärderingen skriver man att verksamheten är liten, och utan stöd från regionen skulle verksamheten inte överleva.

Utskottet för konst och design fördelar utvecklingsmedel för projektverksamhet och kompetensutveckling inom konstnärlig verksamhet. Under år 2006 fanns det 200 000 kronor att fördela bland ett tjugotal sökande. För olika projekt söks externa medel från kommunerna i regionen.

Den största delen av undervisningen sköts av timplärare. De två tillsvidareanställda lärarna har halvtidsanställning. Samtliga lärare är eller har varit

aktiva musiker nationellt och internationellt. Könsfördelningen bland lärarna visar en klar majoritet av män.

Vid högskolan finns två konsertlokaler där konserter arrangeras ca fem gånger per termin. Studenterna har tillgång till pianon, flyglar och övningsrum. Vid programstarten tilldelas studenterna passerkort så att de när som helst på dygnet kommer in i lokalerna. Samarbetet med konserthuset i Västerås ger tillgång till externa konsertlokaler där examenskonserterna ges.

Kammarmusikerutbildningen har en omfattande samverkan med regionen, som t.ex. länsmusiken, länsstyrelsen, Västerås stad och Kungl. Musikhögskolan. Likaså samverkar man med Sinfoniettan vid konserthuset i Västerås, och Västmanlandsmusiken bidrar med praktikplatser i form av sommarkonserter.

Internationellt samarbete finns med universitet i Grekland och med Stone Brook i New York.

Kursvärderingar sker en gång per år. Någon återkoppling till studenterna sker inte, men man lyssnar på studenternas synpunkter.

Grundutbildningens uppläggning, genomförande och resultat

Söktrycket till de olika instrumenten varierar. Det största söktrycket är till sångämnet, medan vissa instrument under de senaste tre till fyra åren haft problem med rekryteringen, som t.ex. viola och klarinett.

Utbildningen omfattar 120 poäng och består av ett basblock på 80 poäng med 40 poäng kammarmusik (A- och B-kursen på halvfart) och 40 poäng kurser (i ett icke-konstnärligt ämne eller program på halvfart), och ett fördjupningsblock på 40 poäng med 20 poäng kammarmusik (C-kursen på halvfart) och 20 poäng kurser (i ett icke-konstnärligt ämne eller program på halvfart).

Kammarmusikundervisningen sker enskilt, i ensembler och i gemensam undervisning. Musikteoriundervisningen sker i mindre grupper. Ensembleverksamheten sker över årskursgränserna. Praktikmomenten sker oftast i konsertform, och alla studenter ska göra framträdanden under terminens gång.

Kontinuerlig examination sker genom deltagande i individuella lektioner, ensemblelektioner och musikteorilektioner. Övriga examinationsmoment är medverkan i konserter arrangerade av högskolan och de obligatoriska projekt som ingår i kursen. Under det avslutande året förbereder studenten sin egen examinationskonsert. Studenten ska marknadsföra konserten med program och affischer.

Bedömarens samlade intryck, bedömningar och rekommendationer

Bedömarens grupp finner utbildningens profil intressant. Kombinationsutbildning med musik och ett annat ämne är unik i Sverige, och vi ställer oss positiva till att det förekommer en musikerutbildning med denna särskilda profil.

Positivt att notera är att teori, komposition och musicerande är integrerat i utbildningen och att gruppspel, ensemblespel och projekt har en central roll.

Lärarna är mycket kompetenta och de studenter vi träffade vid platsbesöket var entusiastiska över utbildningen och dess profil. Det var profilen som var en bidragande orsak till att de sökte till utbildningen.

Utbildningen har ett väletablerat samarbete med regionen som de lyckats formalisera, vilket är till stor fördel för studenterna. Bedömargruppen ser dock anledning till att diskutera vissa svårigheter som utmärker utbildningen.

Miljön är liten med få studenter och endast två tillsvidareanställda lärare båda på halvtid, och många timlärare. Detta gör utbildningen sårbar när det gäller utvecklingen av den och skapandet av en stabil kreativ konstnärlig miljö.

Studenterna får för lite undervisning och vägledning både individuellt och i grupp, vilket gör att det i vissa fall förekommer att studenter tar privatlektioner. Det låga antalet studenter ger inte möjligheter till erfarenheter från att spela i olika ensembleformer.

Utbildningens kombination med andra ämnen är bristfällig. Schemalaggingen av kammarmusiken med andra ämnen fungerar otillfredsställande. Vid platsbesöket framkom det att det saknas förståelse hos kombinationsämnen för kammarmusikens speciella behov som t.ex. längre sammanhängande övningstid inför konserter.

Timlärarna, som har en mycket hög kompetens, står för den största delen av undervisningen, 83 %. De får inte ersättning för att medverka vid studenternas examenskonserter, vilket inverkar på studenternas möjligheter till återkoppling. Bedömargruppen ser detta som mycket anmärkningsvärt eftersom examinationen är en viktig del i utbildningen, och borgar för kvaliteten i utbildningen.

Vi är bekymrade över att repertoaren inte återspeglar målbeskrivningen med samtida musik. I examinationen spelas det inga verk skrivna efter 1935.

Att på kort sikt bygga upp en helt ny utbildning samtidigt som man bedriver en egen konstnärlig verksamhet är självfallet mycket krävande. Utbildningens existens i sin nuvarande form är beroende av två lärares entusiastiska och hårda arbete, och är därför sårbar. Bedömargruppen rekommenderar högskolan att förbättra arbetssituationen bland annat genom att utöka lärarstaben med tillsvidareanställda lärare.

Bedömargruppen finner det anmärkningsvärt att det på institutionen inte förs någon diskussion om könsfördelningen mellan lärarna. Vid en nationell jämförelse mellan musikutbildningarna så uppvisar kammarmusikutbildningen den högsta andelen manliga lärare: 92 % av lärarkåren är män.

Om högskolan önskar utveckla kammarmusikutbildningen till att bli något mer än bara en kombinationsutbildning så rekommenderar bedömargruppen att utbildningen förankras i en konstnärlig institution, och tillförs ämnesmässiga, administrativa och ekonomiska resurser för att utveckla ett bredare utbud.

Rekommendationer

Bedömggruppen rekommenderar följande:

- öka antalet tillsvidareanställda lärare
- utjämna den mycket sneda könsfördelningen
- förbättra återkopplingen till studenterna vid examenskonserterna
- förbättra dialogen med kombinationsämnena
- öka andelen samtida musik i repertoaren

Bilaga I: Kvalitetsaspekter

De aspekter på kvalitet som Högskoleverket fokuserar på i sina utvärderingar utgår från målen i högskolelag och högskoleförordning. Kvalitetsaspekterna täcker utbildningens förutsättningar, processer och resultat. I högskolelagen står det att all högskoleutbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Den ska anpassas så att en hög kvalitet nås såväl i utbildningen som i forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet. De allmänna målen för grundläggande utbildning står i 1 kap. högskolelagen:

- 9§ Den grundläggande högskoleutbildningen ska ge studenterna
- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar
  - förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem samt
  - beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Forskarutbildningen skall, utöver vad som gäller för grundläggande högskoleutbildning, ge de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna bedriva forskning.

Det ligger utanför Högskoleverkets ansvar att utvärdera enskilda individers prestationer. En analys av examensarbeten och uppsatser kan dock vara ett underlag bland andra för att bedöma utbildningens kvalitet. Studenternas synpunkter fångas också upp i och med att de deltar som bedömare i utvärderingarna, genom att de får stort utrymme vid platsbesöken och genom särskilda studier.

Nedan diskuteras de olika kvalitetsaspekterna. Då inget annat anges avses både grund- och forskarutbildning.

Student- respektive doktorandgruppens rekrytering och sammansättning

Studenternas och doktorandernas förkunskaper och motivation, samt kvaliteten på eventuella förberedande utbildningar, är viktiga ingångsfaktorer som påverkar kvaliteten i utbildningen. Dessa faktorer styrs till stor del av information, studievägledning, söktryck, rekryteringsåtgärder och antagningsförfaranden. Studentgruppens storlek och hur den är sammansatt med avseende på kön, ålder samt social och etnisk bakgrund påverkar de läroprocesser som utvecklas i utbildningen.

Lärarkompetens och möjligheter till kompetensutveckling

Lärarnas kompetens är en viktig förutsättning för utbildningens kvalitet. Det krävs att utbildningen bärs upp av lärare som har vetenskaplig eller konstnärlig skolning inom ämnet eller ämnesområdet och god pedagogisk förmåga. Forskarutbildade eller konstnärligt nyskapande lärare och handledare som både forskar och utbildar är en förutsättning för att det ska vara möjligt att skapa ett nära samband mellan forskning och utbildning. Lärarna ska också ha möjligheter att upprätthålla och vidareutveckla sin vetenskapliga eller konstnärliga och pedagogiska kompetens. Det är viktigt att lärarnas vetenskapliga skolning och yrkesanknutna erfarenhet inom och utom högskolan kompletterar varandra, särskilt i utbildningar som leder fram till yrkesexamina.

För att garantera utbildningens kvalitet krävs som regel att ämnet föreläsas av minst två disputerade lärare, som är tillsvidareanställda vid lärosätet.

Könsfördelning

Såväl studentgruppens, doktorandgruppens som lärargruppens sammansättning med avseende på kön och ålder påverkar de läroprocesser som utvecklas i utbildningen.

Utbildningens mål, innehåll och organisation

Lärosätets beskrivning av utbildningens mål, innehåll och organisation (i utbildningsplan, kursplaner eller på annat sätt) ska innefatta eller anknyta till målen i högskolelagen och tillämpliga föreskrifter i högskoleförordningen. Graden av måluppfyllelse bör vara möjlig att bedöma. God ledning och tydlig organisation med klar ansvarsuppdelning samt gott administrativt stöd är betydelsefulla kvalitetsaspekter. Långsiktighet och kontinuerlig förnyelse av utbildningen är viktig, liksom studenternas, doktorandernas, lärarnas och den övriga personalens möjligheter att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.

Bibliotek och övrig informationsförsörjning

En utbildningsmiljö av hög kvalitet förutsätter god tillgång till vetenskaplig informationsförsörjning av skilda slag inom relevanta ämnesområden. Biblioteket är även en pedagogisk resurs och samarbetet med studenter, lärare och

utbildningsansvariga är viktigt. Tillgång till goda sökmöjligheter i olika databaser är en nödvändighet. För konstnärliga utbildningar är kontakten med en konstnärligt aktiv miljö väsentlig.

Lokaler och utrustning

En god infrastruktur som också ger möjlighet till flexibelt lärande är viktig för en väl fungerande utbildning. I infrastrukturen ingår exempelvis tillgången till studieplatser, mötesplatser, datorer och övningsrum.

En kritisk och kreativ miljö för utbildningen

En kritisk och kreativ miljö kan ses som en syntes av kvalitetsaspekterna ovan. Ett väl fungerande nätverk av kontakter med närliggande utbildningar, angränsande ämnen och ämnesområden, både nationellt och internationellt, bidrar till att skapa den kritiska och kreativa miljön. Det gör också möjligheterna för studenter och doktorander respektive lärare och handledare att på olika mötesplatser och i olika konstellationer diskutera och lära av varandra.

Undervisningsmetoder

Valet av undervisningsmetoder i utbildningen (inklusive vilka krav som ställs på studenternas eller doktorandernas arbetsinsatser) är viktiga faktorer för lärandet. Inom grundutbildningen har frågan om hur en högskolenyborjare introduceras i högskolemiljön betydelse. Handledningen av uppsatser och avhandlingar är central, bland annat är det viktigt att uppmärksamma vilken handledningsresurs som avsätts och hur själva handledningsprocessen utformas.

Lärarnas arbetssituation

Universitetslärares roller som lärare och handledare, forskare och utövande konstnär, administratör och omfattningen av dessa olika roller påverkar utbildningens kvalitet.

Utbildningens uppläggning

Utbildningen bör svara mot det aktuella kunskaps- och forskningsläget, bland annat genom kopplingar till pågående forskning och aktuella forskningsresultat. Integreringen av teoretisk och tillämpad kunskap har betydelse för framtida yrkesrelevans. Viktig är även samverkan med det omgivande samhället och med andra akademiska miljöer, nationellt och internationellt, till exempel genom lärar- och studentutbyte. Yrkesutbildningens koppling till yrkeslivet kan stärkas genom avnämrepresentation i olika beslutande organ inom lärosätet. Utbildningen bör ha både ämnesdjup och viss ämnesbredd. För yrkesexamina är helheten i programmen viktig, t.ex. hur olika ämnen kombineras med varandra för att bilda en helhet.

Examinationsformer

Formerna för examination styr i stor utsträckning hur och i vilken omfattning som studenterna tillägnar sig innehållet i en utbildning. Därför är en analys av de examinationsformer som tillämpas en viktig del i kvalitetsgranskningen. Externa bedömningar av examinationsformer och examinationsresultat kan bidra till att höja utbildningens kvalitet.

På kandidat- och magisternivå är det önskvärt att skilja rollerna som handledare och examinator.

Examensarbeten och uppsatser

En analys av studenters examensarbeten och uppsatser kan ge en indikation på utbildningens kvalitet. Men en lika viktig del är att granska villkoren för studenternas självständiga arbete och hur detta organiseras.

Övergångsmöjligheter till forskarutbildning

En utbildning som leder till kandidat- eller magisterexamen ska genom fördjupningsstudier och examensarbete ge studenterna behörighet att söka till forskarutbildning. Högskolor som exempelvis utfärdar kandidatexamen, men saknar egen forskarutbildning i ämnet, bör genom samverkan med lärosäten som har rätt att utfärda doktorsexamen försäkra sig om att studenterna blir behöriga att antas till forskarutbildning. Högskolor som inte har egen forskarutbildning i ämnet bör därför garantera de studerandes möjligheter att gå vidare till forskarutbildning vid ett annat lärosäte.

Utvärdering och kvalitetsarbete

Kursvärderingar och återkoppling av dessa är obligatoriska inom högskolan. Att kursvärderingarna kommer till användning påverkar studenternas motivation att medverka. Betydelsefullt är också om institutionen eller motsvarande har ett system för att ta reda på hur studenterna värderar *hela* sin utbildning samt hur detta system påverkar verksamhetsutvecklingen. Kopplingar mellan utvärderingar av utbildningen och kvalitetsarbete på olika nivåer behövs. Det är även viktigt att högskolan har system för att försäkra sig om att studenterna och doktoranderna uppnår målen för utbildningen.

Genomströmning

Att studenter och doktorander klarar sin utbildning inom beräknade tidsramar kan vara ett uttryck för kvalitet, även om hög genomströmning inom grundutbildningen också kan indikera att kravnivån satts alltför lågt.

Uppföljning

Alumnuppföljningar och andra uppföljningar av de utexaminerades karriär på arbetsmarknaden ger tillsammans med avnämningarundersökningar värdefulla underlag för kvalitetsutveckling av utbildningen. Även nationella och internationella jämförelser av utbildningen kan vara pådrivande i utvecklingsarbetet.

Internationella jämförelser blir dessutom allt viktigare på en alltmer internationaliserad utbildnings- och arbetsmarknad.

Studentinflytande

Studenterna ska ha möjlighet att aktivt medverka i utvecklingsarbetet på alla nivåer, i planeringen och i utvärderingen av utbildningen. Detta förutsätter bland annat att studenterna finns representerade i olika styrelser och råd, som t.ex. institutionsstyrelsen eller ämnesrådet.

Internationellt perspektiv

Ett internationellt perspektiv i utbildningen är en viktig och oeftergivlig kvalitetsaspekt. Internationaliseringen tar sig särskilt uttryck i utbytet av lärare och studenter med andra länder. Detta berikar och breddar högskolans utbildning och är en självklar aspekt av en kreativ högskolemiljö. Det internationella perspektivet ska också återspeglas i kurslitteratur och kursinnehåll.

Bilaga 2: Tabeller

Tabell I a. Tillsviareanställda lärare 2005

Lärosäte	Prof. man	Prof. kvinna	Lektor man	Lektor kvinna	Adj. man	Adj. kvinna	Totalt antal	Andel kvinnor %
Göteborg	7	2	18	6	10	3	46	24
Malmö	8	0	7	3	22	9	49	25
Piteå	5	0	0	1	0	1	7	28
Stockholm	18	1	15	10	13	7	64	28
Västerås	0	0	2	0	0	0	2	0
Alla	38	3	42	20	45	20	168	26

Tabell I b. Korttidsanställda lärare (förordnande från 1–5 år) 2005

Lärosäte	Prof. man	Prof. kvinna	Lektor man	Lektor kvinna	Adj. man	Adj. kvinna	Totalt antal	Andel kvinnor %
Göteborg	2	1	2	0	25	7	37	22
Malmö	0	0	0	0	6	1	7	14
Piteå	0	0	0	0	0	0	0	0
Stockholm	7	0	3	0	5	0	15	0
Västerås	0	0	0	0	0	0	0	0
Alla	9	1	5	0	36	8	59	15

Tabell I c. Timanställda och korttidsanställda lärare (<1 år) 2005

Lärosäte	Man	Kvinna	Totalt antal	Andel kvinnor %
Göteborg	60	24	84	29
Malmö	38	13	51	25
Piteå	2	1	3	33
Stockholm	129	34	163	21
Västerås	9	1	10	10
Alla	238	73	311	23

Tabell 2 a. Helårsstuderande 2005 efter nivå (HST)

Lärosäte	1–40 poäng	41–80 poäng	81–120 poäng	121–160 poäng	161–200 poäng	> 200 poäng	Totalt
Göteborg	50	47	37	49	22		205
Malmö	47	45	32	27	25	4	180
Piteå	11	5	1	1			18
Stockholm	136	121	104	86	1		448
Västerås*	39	11					50
Totalt	249	223	178	166	48	4	868

* Kammarmusik ges upp till 60 poäng.

Tabell 2 b. Helårsprestationer 2005 efter nivå (HPT)

Lärosäte	1–40 poäng	41–80 poäng	81–120 poäng	121–160 poäng	161–200 poäng	> 200 poäng	Totalt
Göteborg	68	55	52	66	27		268
Malmö	46	41	32	32	24	7	182
Piteå	8	4	2	2			16
Stockholm	133	121	99	82	1		436
Västerås*	38	11					49
Totalt	190	168	134	117	25	7	909

* Kammarmusik ges upp till 60 poäng.

Tabell 2 c. Genomströmning i HPT/HST 2005

Lärosäte	1–40 poäng	41–80 poäng	81–120 poäng	121–160 poäng	161–200 poäng	> 200 poäng
Göteborg	1,36	1,17	1,40	1,35	1,23	
Malmö	0,98	0,91	1,00	1,18	0,96	
Piteå	0,73	0,80	2,00	2,00		
Stockholm	0,98	1,00	0,95	0,95	1,00	
Västerås*	0,97	1,00				

* Kammarmusik ges upp till 60 poäng.